

Granskningsutlåtande

Detaljplan för Östra Hagastaden, Norrtull, Vasastaden 1:100 m.fl, i stadsdelen Vasastaden i Stockholm, Dp 2016-17865

Innehåll

Sammanfattning	1
Bakgrund	3
Förslagets syfte och huvuddrag	3
Granskning	3
Synpunkter inkomna under granskning	4
Remissinstanser	4
Sakägare enligt fastighetsförteckningen	28
Övriga, ej sakägare	28
Synpunkter inkomna under samråd och granskning som ej tillgodosetts	43

Sammanfattning

Planen syftar till att fullfölja planerna för stadsutvecklingsområdet Hagastaden. Den grundläggande stadsbyggnadsidén är att genom en överdäckning av E4/E20 och Värtabanan knyta samman Stockholm och Solna med en tät sammanhållen bebyggelse, samt att bättre möta och koppla båda städerna till nationalstadsparken i öster. I Östra Hagastaden, kring Norrtull skapas förutsättningar för en tät, levande stadsmiljö samt en värdig entré till Stockholm norrifrån och ett omhändertaget möte med nationalstadsparken. Detaljplanen medför en betydande förändring av det trafiksystem som idag dominerar Norrtull. Uppsalavägen flyttas och Sveavägen/Norra Stationsgatan byggs om för att uppnå en effektivare och mer stadsmässig gatustruktur som inordnas i en tät stadsbebyggelse, vilket i huvudsak bygger på underliggande planprogram.

Planförslaget ställdes ut för granskning 2021-10-20 – 2021-11-22. Under granskningen har 711 yttranden inkommit, varav 28 st från organisationer och 683 st från enskilda.

Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget och ställer sig positiva till områdets utveckling, men framför synpunkter i sak gällande; förhållningssätt till Trafikverkets anläggningar, risk, buller, trafik, parkering, ledningssamordning, samt drift. Många synpunkter gäller specifika genomförandefrågor som inte regleras i detaljplan. Flera remissinstanser anser att deras synpunkter beaktats sedan samrådet och har ingen erinran.

Gällande planens visuella påverkan på riksintresse för nationalstadsparken samt riksintresse för Stockholms innerstad med Djurgården, är fortsatt flertalet yttranden negativa. Länsstyrelsen bedömer att bearbetningen sedan samrådet medfört att planförslaget inte längre utgör risk för påtaglig skada på riksintressen för kulturmiljön, men menar att kvarter 12 och dess utformning fortsatt utgör risk för påtaglig skada på riksintresset nationalstadsparken.

En stor andel av synpunkterna, liksom i samrådet, berör avvägningen mellan olika intressen i markanvändningen inom området. I synnerhet framförs synpunkter på området närmast nationalstadsparken där ett stort antal enskilda, framför att marken behöver användas för idrott, främst stora fotbollsplaner. Andra anser att området ska i olika stor utsträckning utvecklas med mer park.

De sakägare som inkommit med yttranden har synpunkter på angöring och parkering.

Inkomna synpunkter föranleder följande förändringar av förslaget på plankartan:

- Justering av plangräns längs Eugeniavägen samt kvarter 10.
- Mindre korrigering av höjdbestämmelse inom kvarter 10 och 11.
- Mindre sänkning av höghuset i kvarter 12 samt mindre justering av utfartsförbud.
- Justering av nockhöjd till totalhöjd för byggnadsdel inom kvarter 13 längs Norra Stationsgatan/Sveavägen.
- Justering av utförandebestämmelser gällande schaktning och dylikt.
- Justering och komplettering av skyddsbestämmelser gällande risk och buller.
- Justerad reglering av befintlig ledningsdragning genom kvarter 15.
- Korrigering av avluftstornets användningsbestämmelse inom kvarter 25.
- Korrigering av x-område inom kvarter 25.

- Mindre justering av kvartersmark har gjorts väster om det västra tullhuset för att möjliggöra sopsugsanslutning.
- Utökad utbredning av ändamål VÄG2 i höjdled samt tillägg av principsektion genom kvarter 11 för förtydligande av gränsdragning kvartersmark/VÄG2.
- Mindre justering av utbredning VÄG1 och VÄG2 i plan

I planbeskrivningen har förtydliganden gjorts avseende kulturmiljö, buller, dagvatten och relation till Trafikverkets anläggningar.

Vidare har mindre ändringar gjorts till följd av ovan justeringar av plankartan samt kompletteringar i detaljplanens utredningsunderlag.

I planhandlingarna har även mindre förtydliganden och ändringar av redaktionell karaktär gjorts.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att ändringarna i plankartan är av marginell karaktär och i enlighet med detaljplanens syfte samt saknar allmänt intresse. Ovanstående revideringar bedöms innebära en lämplig avvägning mellan olika intressen.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner redovisningen av granskningen, förslaget till detaljplan samt att förslaget till detaljplan överlämnas till kommunfullmäktige för antagande.

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Detaljplanen syftar till att fullfölja planerna för stadsutvecklingsområdet Hagastaden. Den grundläggande stadsbyggnadsidén är att genom en överdäckning av E4/E20 och Värtabanan knyta samman Stockholm och Solna med en tät sammanhållen bebyggelse, samt att bättre möta och koppla båda städerna till Nationalstadsparken i öster. Hagastaden som helhet bildar en ny årsring till Stockholms innerstad där ambitionen är att skapa en modern stenstad med innerstadens stadsqualiteter. Detaljplanen för Östra Hagastaden har därför som huvudsyfte att skapa en tät, levande stadsmiljö kring Norrtull samt en värdig entré till Stockholm norrifrån och ett omhändertaget möte med Nationalstadsparken. Detaljplanen medför en betydande förändring av det trafiksystem som idag dominerar Norrtull där Uppsalavägen flyttas och Sveavägen/Norra Stationsgatan byggs om för att uppnå en effektivare och mer stadsmässig gatustruktur som inordnas i en tät stadsbebyggelse

Granskning

Aktuell detaljplan ställdes ut för granskning 2021-10-20 – 2021-11-22. Information skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Övriga

informerades genom annons i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet 2021-10-20. Planförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner.

Synpunkter inkomna under granskning

Nedan redovisas en sammanfattning av de synpunkter som inkom under granskningen. Yttrandena i sin helhet finns att ta del av i planakten.

Remissinstanser

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen bedömer utifrån ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL att kommunen inte har visat att planförslaget uppfyller krav avseende frågor som rör riksintresse för nationalstadsparken, riksintresse för kulturmiljö, miljö kvalitetsnormer för vatten samt hälsa och säkerhet avseende buller, förorenade områden, transporter med farligt gods, översvämningsrisk samt geotekniska risker.

Länsstyrelsen lämnar även förtydligande resonemang kopplade till riksintresse för nationalstadsparken och till riksintresse för kulturmiljö.

Berörda riksintressen

Länsstyrelsen yttrar sig om riksintressena för kulturmiljö respektive nationalstadsparken, som båda utgör ingripandegrunder. Avseende riksintresse enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, bevakar Länsstyrelsen kulturmiljöns riksintressanta värden, det vill säga alla de fysiska uttryck som gör historien läsbar i landskapet. Dessa uttryck varierar beroende på typ av miljö och dess kulturhistoriska innehåll. De är preciserade i särskilda beslut från Riksantikvarieämbetet.

Riksintresset för nationalstadsparken regleras i 4 kap. 1 och 7 §§ miljöbalken och bedöms utifrån de kriterier som anges i bestämmelserna, och där förarbetena till lagen (prop. 1994/95:3) utgör ett av flera stöd för tolkningen av bestämmelserna. Bedömningen av respektive riksintresse kan därför skilja sig åt.

Riksintresse för nationalstadsparken enligt 4 kap. 1 och 7 §§ MB
Länsstyrelsen bedömer att detaljplanens utformning med ett högt hus i kvarter 12 riskerar att påtagligt skada riksintresset nationalstadsparken.

Brunnsvikens sammanhållna landskap är den del av nationalstadsparken där mötet med omlandet är allra känsligast. Det historiska landskapets medvetet gestaltade siktlinjer och fondmotiv ska värnas och sambanden över Brunnsviken med vyer upprätthållas. Placering och utformning av höga byggnader som blir väl synliga från strategiska platser i nationalstadsparken riskerar att påverka de viktiga siktlinjerna, särskilt från strandpromenaden och Kungliga begravningsplatsen. De riskerar att påverka landskapsbilden negativt och därmed påtagligt skada riksintresset för nationalstadsparken. Därför är Länsstyrelsens bedömning att den föreslagna bebyggelsen i kvarter 12 fortsatt behöver bearbetas beträffande höjd för att inte riskera att påtagligt skada riksintresset.

Det höga huset i kvarter 12 framträder som en tydlig markör i stadssiluetten och påverkar landskapsbilden och flera viktiga siktlinjer negativt. Placering och utformning av höga byggnader som blir väl synliga från strategiska platser i nationalstadsparken bör undvikas. Den nya byggnaden påverkar med sin höjd och placering påtagligt den landskapsbild som behöver värnas, särskilt sett i fonden över vattnet från strandpromenaden och Kungliga begravningsplatsen. Länsstyrelsen står därför fast vid att höjden på punkthuset i kvarter 12 behöver sänkas så att siluetten och landskapsbilden inte påverkas i den utsträckning som är fallet med nuvarande förslag. Länsstyrelsen bedömer att en sänkning till övrig bebyggelse i kvarter 12 behöver ske i syfte att undvika påtaglig skada på riksintresset.

I gällande detaljplan för Norra Station medges ett högre hus i kvarter 25, något som kommunen redovisar i miljökonsekvensbeskrivningen. Denna byggrätt avser kommunen minska i höjd och föreslår istället den högre byggnaden i kvarter 12. Vid en jämförelse bedömer Länsstyrelsen att ett högt hus i kvarter 12, i högre grad än gällande byggrätt i kvarter 25, skulle påverka nationalstadsparkens värden negativt. Detta gäller särskilt från vy 3 vid södra strandpromenaden, vy 4 vid Kungliga begravningsplatsen, vy 8 vid Brunnsviksbadet och vy 9 vid Brunnsviken och strandpromenaden Frescati Hage som finns presenterade i miljökonsekvensbeskrivningen.

Kommunen tar i miljökonsekvensbeskrivningen upp att flera vyer påverkas av redan befintlig bebyggelse som en förmildrande omständighet. Länsstyrelsen anser att påverkan från redan befintlig bebyggelse i detta fall inte är något argument för att ytterligare påverkan på riksintresset nationalstadsparken kan godtas. Tvärtom bör den istället bedömas som en försvårande omständighet, och i förlängningen som en så kallad kumulativ skada.

Riksintresse för kulturmiljö enligt 3 kap. 6 § MB

Länsstyrelsen bedömer att plankartan behöver kompletteras med bestämmelser som begränsar möjligheterna till påbyggnader, för inte riskera påtaglig skada på riksintresse för kulturmiljövården Stockholms innerstad med Djurgården.

Länsstyrelsens konstaterade i samrådsyttrandet att föreslagen bebyggelse framför allt i kvarter 13 behövde bearbetas, så att siktlinjer skapas och takkonturer i bakomliggande kvarter blir synliga från norr. Detta för att förståelse för uttrycket stenstadens tydliga yttre gräns utmed Norra Stationsgatan och Sveavägen/Cederdalsgatan fortsatt ska vara avläsbart. Sedan samrådet har den höga delen av kvarter 13 bearbetats och sänkts från 11 vån till 8 våningar. Kommunen gör gällande att byggnaderna i kvarter 13 och 14 har bearbetats för att skapa en lugn taksiluett. Vystudier visar att takkonturer i bakomliggande bebyggelse tillhörande stenstaden nu syns, om än marginellt. För att säkerställa att siluetten inte bryts behöver plankartan kompletteras med en bestämmelse som begränsar påbyggnader, så som ventilationshuvor och hisstorn i kvarter 13, där reglering av höjden nu sker med bestämmelser om högsta nockhöjd. Länsstyrelsen konstaterar sammantaget att förståelsen för stenstadens tydliga yttre gräns försämrats och till viss del skadar riksintressets uttryck. Men förutsatt att takkonturen säkerställs i plankartan bedömer Länsstyrelsen att försämringen inte är av den omfattningen att den medför påtaglig skada på detta uttryck.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Länsstyrelsen anser att kommunen inte har visat att detaljplanens utformning säkerställer efterlevnaden av miljökvalitetsnormer för vatten i Brunnsviken.

Vattenförekomsten Brunnsviken har idag otillfredsställande ekologisk status på grund av bland annat övergödning. Brunnsviken uppnår inte heller god kemisk status. Det finns en risk för att miljökvalitetsnormerna inte kommer att uppnås inom utsatt tid (målåret). Det krävs därför åtgärder för att bland annat minska belastningen av fosfor och kadmium från dagvatten.

Eftersom kommunen ska anlägga duplikatledningssystem för planområdet kommer ytterligare 18 000 m³ dagvatten tillföras Brunnsviken via en ny utloppsledning. Detta dagvatten gick tidigare i kombinerad ledning till reningsverk. Länsstyrelsen ser positivt på denna förändring. Dock resulterar det extra tillskottet i en ökning av belastningen från planområdet på Brunnsviken med 38% för fosfor och 40% för kadmium. Fosfor och kadmium har i dag

otillfredsställande status respektive uppnår ej god status. En förbättring behöver ske. Kommunen anser att det inte är förenligt med ekonomisk och miljömässig nytta att genomföra ytterligare rening inom planområdet. Istället hänvisar kommunen till åtgärder som kommer att minska bräddningar, samt till det arbete med ett lokalt åtgärdsprogram som kommunen gör tillsammans med närliggande kommuner för att nå god status i Brunnsviken. Kommunen redogör dock inte för hur stor belastningsminskning dessa åtgärder resulterar i. Länsstyrelsen kan därmed inte bedöma om dessa åtgärder väger upp den ökade belastningen från planområdet.

Utifrån nuvarande underlag bedömer Länsstyrelsen att en utbyggnad enligt planförslaget riskerar att försvåra möjligheterna att följa miljö kvalitetsnormer för vatten. Kommunen behöver därför beskriva vilka åtgärder i sin helhet som kommer att genomföras för Brunnsviken och i vilken mån dessa väger upp den ökade belastningen från planområdet.

Hälsa och säkerhet

Buller. Länsstyrelsen bedömer att delar av detaljplanen blir olämplig för människors hälsa på grund av höga trafikbullernivåer. Gjorda bullerberäkningar utgår från för låga antagande om trafikmängder och det går därför inte fullt ut att ta ställning till vilka åtgärder som krävs för att uppnå en god bebyggd miljö på både kort och lång sikt. Gjorda bullerberäkningar utgår från horisontår 2030 och visar att planområdet utsätts för höga bullernivåer från både väg, spårväg och flygtrafik. För att hitta långsiktigt hållbara lösningar behöver kommunen förhålla sig till Trafikverkets basprognos för 2040, som även ligger till grund för den regionala utvecklingsplanen för Stockholm (RUFS 2050).

I samrådet betonade Länsstyrelsen att tekniska lösningar så som bullerdämpande åtgärder ska användas mycket restriktivt. Det ska inte krävas extraordinära insatser i form av tekniska lösningar för att anpassa bebyggelsen till platsen. Utgångspunkten ska vara att riktvärdena i förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader inte ska överskridas. Kommunen har enligt Länsstyrelsens sammantagna bedömning inte utformat och placerat bebyggelsen på ett sådant sätt att den skyddar boende från olägenhet kopplat till omgivningsbuller.

Inom kvarter 12 överskrids riktvärdena i förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader för en tredjedel av bostäderna. För att klara riktvärdena för uteplats krävs en fyra meter hög glasskärm som skydd mot Norra Stationsgatan. I planbeskrivningen står att det ur bullersynpunkt är komplicerat att

planera för bostäder i trafikerade hörn, men kommunen väljer ändå att placera bostäder i ett av de mest utsatta lägena. Genom att utforma byggnaden som ett punkthus krävs tekniska lösningar i en omfattning som inte kan betraktas som restriktiv. Inom kvarter 10 behöver 17 % av bostäderna tekniska lösningar för att klara riktvärdena. I den södra delen av kvarter 13 förutsätts att gemensamhetsutrymmen placeras i fasad mot Sveavägen, eftersom den ekvivalenta ljudnivån där uppgår till 67 dBA. På vårdboendets gård inom den norra delen av kvarter 13 klaras inte riktvärdena för uteplats, och på den uteplats som planeras på taket krävs en 2 m hög skärm för att klara riktvärdena för hela terrassen. Länsstyrelsen anser att det är särskilt viktigt med en god boendemiljö vid ett vårdboende. I samrådet efterfrågade Länsstyrelsen bestämmelser som reglerar bullernivåer alternativt bullerskyddsåtgärder. Nämda åtgärder är inte reglerade på plankartan, vilket krävs för att säkerställa bostädernas lämplighet för ändamålet.

Endast cirka 20% av förskolegården i kvarter 14 klarar Naturvårdsverkets riktlinjer för ytor avsedda för lek, vila och pedagogisk verksamhet enligt bullerutredningen. För att säkerställa att skola och förskola får en utemiljö som klarar riktvärdena behövs bullerskärmar. Länsstyrelsen gör bedömningen att utformningen och placeringen av förskolan behöver ses över för att säkerställa att större delen av förskolegården klarar riktvärdena för lekytor. Bullerdämpande åtgärder så som skärmar behöver säkerställas med planbestämmelser som även reglerar dess omfattning.

Förorenade områden. Länsstyrelsen anser att planhandlingarna inte säkerställer att platsen blir lämplig för ändamålet med hänsyn till markföroreningar inom planområdet. Kommunen har kompletterat planbeskrivningen med en tydlig redovisning av nuvarande föroreningssituation. Men för att säkerställa att sanering genomförs, anser Länsstyrelsen, att plankartan behöver föras med en villkorsbestämmelse med krav på sanering innan bygglov/startbesked kan medges. Planbeskrivningen bör kompletteras med information om till vilka åtgärdsnivåer sanering ska ske.

Transporter med farligt gods. Länsstyrelsen anser att kommunen inte har visat att föreslagen markanvändning är lämplig för sitt ändamål. Det saknas uppgifter i planhandlingar respektive i genomförd riskanalys för att kunna göra en heltäckande bedömning med hänsyn till risken för olycka med farligt gods.

Inom planområdet finns en komplex riskbild gällande transporter med farligt gods, vilket inte i tillräcklig omfattning redovisas i planhandlingar och riskanalys. Inför ett antagande av detaljplanen

behöver planhandlingar och riskanalys kompletteras med en redovisning av den totala riskbilden, samt med den som grund en sammantagen riskbedömning. Platsens lämplighet påverkas av de ändamål en detaljplan medger med hänsyn till exponering från olika riskkällor. Därav anser Länsstyrelsen att riskanalysen inte ska avskriva risker för att de är små eller för att de utgör ett mindre bidrag till den totala risken. I bedömningen av den sammantagna riskbilden behöver kommunen inkludera de riskkällor och scenarier som bidrar till risken, även sådana som enskilt bedöms innebära en acceptabel risknivå. Exempel på redovisning av riskbild kan göras genom beräkningar av risknivåer så som samhällsrisk och individrisk eller genom ett deterministiskt förhållningssätt. Om kommunen väljer det senare behöver det finnas tydligt redovisade motiveringar till val av scenarier och antaganden. Vidare behöver kommunen redovisa hur föreslagna riskreducerande åtgärder förbättrar riskbilden inom området.

Länsstyrelsen hänvisar till Trafikverkets yttrande gällande omledning av farligt gods. Delar av den nya gatustrukturen ska vara omledningsväg för Norra länken. Länsstyrelsens synpunkter från samrådsskedet kvarstår, det vill säga att kommunen i sin utformning av planförslaget behöver ta hänsyn till risker med transporter av farligt gods på ytvägnätet. Länsstyrelsen noterar även att risker kopplade till transporter av farligt gods till och från drivmedelsstationen på Birger Jarlsgatan inte har beaktats som riskkälla i utredningen. Om transporter kan komma att ske inom eller intill planområdet kan detta innebära behov av kompletterande riskreducerande åtgärder längs aktuella vägar vilket då behöver regleras i plankartan.

Gällande risker med transporter av farligt gods i tunnarna framför Länsstyrelsen att det saknas underlag till planhandlingarna som redovisar hur riskbilden påverkas av olyckor som kan medföra större konsekvenser än de dimensionerande scenarier som använts i riskutredningen. De skyddsåtgärder som föreslagits syftar till att säkerställa ett skydd mot explosionsscenarier med upp till 1 ton TNT, BLEVE och gasmolnsexplosion. Länsstyrelsen efterfrågar att den sammantagna riskbilden analyseras innehållandes samtliga olycksscenarier kopplat till transporter av farligt gods. I de fall olycksscenarier avskrivs på grund av att de inte bidrar till samhällsrisken behöver det motiveras grundligt utifrån de platsspecifika förutsättningarna alternativt styrkas med referenser.

I riskutredningens Bilaga E *Underlag för tunnelklassificering Norra Länken, delen mellan Norrtull och Värtan* har en riskbedömning gjorts för olyckor med last över 1 ton TNT ekvivalenter. Av bilagan framgår att olyckor med upp till 16 ton explosiver kan innebära

mycket stora konsekvenser för området med hundratals omkomna som följd. Osäkerheterna om framtidens transportbehov är stora och olycksscenarierna med över 1 ton TNT behöver analyseras i planområdets sammantagna riskbild och inte enbart i samband med tunnelklassificeringen. I lämplighetsbedömningen för kvarter 16 behöver kommunen beakta Storstockholm brandförsvars yttrande. Stora osäkerheter råder gällande hur hotellet ska utrymmas med hänsyn till olycksrisker kopplat till farligt gods i Stallmästartunneln. Vidare framhåller Trafikverket att de inte kan acceptera grundläggningsskonceptet för kvarter 16. Beroende på hur kommunen avser hantera riskerna kopplat till utrymning så kan frågan ha stor betydelse för risknivån för kvarter 16 samt för den sammantagna risknivån för detaljplanen. I planhandlingarna framgår att kvarter 25 ska konstrueras så att stabiliteten kvarstår vid en explosion motsvarande 2 ton trotyl (TNT). För kvarter 16 regleras åtgärderna för en explosion av 1 ton TNT. Kommunen behöver motivera varför 2 ton inte är dimensionerade för hela planområdet. För att riskbilden inte ska underskattas behöver även risker som är förknippade med explosion under, samt intill kvarter 25 redovisas och inkluderas i bedömningen av den totala riskbilden.

För de byggnadsdelar i kvarter 15 som ligger närmast tunnelmynningen reglerar plankartan att lokaler direkt innanför fasad, under nivån + 11 meter över nollplanet, inte får uppmuntra till stadigvarande vistelse. Detta görs mot bakgrund av olycksscenarier som involverar brandfarlig gas och som innebär explosiva förlopp, där människor kan omkomma eller skadas allvarligt. På plankartan regleras även att personintensiva lokaler såsom konferensrum för mer än 150 personer inte får uppföras direkt innanför fasad. Kommunen behöver redovisa vilka olycksscenarier och konsekvenser som kan uppstå, även innanför fasad på en höjd över +11 meter ovanför nollplanet i byggnadsdelen, samt motivera varför föreslagen användning i våningar över +11 meter är säker.

Vidare reglerar plankartan att fasad som vetter mot E4/E20:s tunnelmynning i kvarter 15 ska utformas med en obrännbar fasad samt att glaspardier ska utföras för att klara en temperatur på 300 grader i 30 minuter. Åtgärderna går inte att härleda till något scenario i riskutredningen vilket gör det svårt att bedöma om åtgärden är tillräcklig samt hur den påverkar riskbilden. Vidare är åtgärden ett avsteg från Länsstyrelsens *Riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar där det transporteras farligt gods* som anger att inom 30 meter från en primär transportled för farligt gods ska glas utföras i lägst brandteknisk klass EW30, bland annat vid markanvändning kontor. Eftersom kommunen gör ett avsteg från rekommendationerna anser Länsstyrelsen att kommunen tydligt

behöver motivera varför detta avsteg är lämpligt utifrån risken för olycka med farligt gods. Vid behov behöver även planbestämmelsen justeras.

Värtabanan. Enligt planbeskrivningen ska parkmarken längs Värtabanan utformas som aktivitetspark. Samtidigt ska det finnas en skyddzon på 10 meter kring Värtabanan. Kommunen behöver utforma plankartan så att stadigvarande vistelse inte uppmuntras i området närmast Värtabanan. Vidare saknar Länsstyrelsen en reglering i plankartan av friskluftsintag och utrymningsväg för bebyggelse mot Värtabanan för kvarter 25, i enlighet med planbeskrivning. Även Värtabanan behöver inkluderas i den sammantagna bedömningen för den totala riskbilden.

Översvämningsrisk

Vid skyfall riskerar vatten att rinna mot tunnelmynningar. Kommunen redovisar att lösningar så som murar och kantsten planeras för att avleda skyfallsflöden. Åtgärderna är inte reglerade i plankartan. Kommunen behöver säkerställa att åtgärderna genomförs. Vidare förutsätter Länsstyrelsen att framkomligheten för räddningstjänst och övriga utryckningsfordon kan säkerställas. Detta gäller särskilt utanför skolan och upp på Norra stationsgatan där stora vattenmängder kan ansamlas vid skyfall.

Geotekniska risker

Länsstyrelsen bedömer att det med redovisat underlag inte är visat att markens lämplighet är säkerställd med avseende risk för skred norr om kvarter 15. För planerade stödmurar norr om kvarter 15 redovisar Tekniskt PM stabilitetsberäkningar. Beräkningarna har gjorts på ett översiktligt underlag, då bland annat finjordens skjuvhållfasthet har skattats och inte uppmäts, enligt vad som redovisas i bilaga PM Geoteknik. De krav som sedan ställs för tillfredsställande stabilitet bygger på att en detaljerad utredning ska vara utförd och är därav inte tillämpliga med ett översiktligt underlag. Kommunen behöver utföra en detaljerad utredning vid beräkningar av stabilitet för att bedöma risken för skred och där ska även information om jordens hållfasthetsegenskaper redovisas. Utifrån utredningens resultat behöver kommunen motivera platsens lämplighet för kvarter 15.

Länsstyrelsens förtydligande avseende riksintresse för kulturmiljö samt riksintresse för nationalstadsparken:

Riksintresse för kulturmiljö enligt 3 kap. 6 § MB. Länsstyrelsen bedömde i plansamrådet att påtaglig skada på riksintresse Solna och riksintresse Stockholms innerstad med Djurgården inte kunde uteslutas. I granskningsskedet har kommunen bearbetat förslaget

och kompletterat planhandlingar och miljökonsekvensbeskrivningen med vystudier och analyser. Länsstyrelsen bedömer därför att risk för påtaglig skada inte längre föreligger.

Länsstyrelsen har i yttrande under programsamråd och plansamråd påpekat att den planerade bebyggelsen i kvarter 15 och 16 norr om tullhusen bildar en barriär som bryter siktlinjen norrut från tullhusen och därmed försämrar förståelsen för den historiskt viktiga entrén till Stockholms stad från norr. Länsstyrelsen kan konstatera att föreslagen bebyggelse fortsatt blockerar siktlinjen norrut. Utifrån uppdaterade vystudier i miljökonsekvensbeskrivningen är det samtidigt tydligt att denna viktiga siktlinje redan idag är blockerad av befintlig järnvägsbro. Vyerna visar en trafiksituation som i hög grad försvårar förståelsen för den viktiga entrén från norr. Länsstyrelsen anser att det vore önskvärt att siktlinjen återupprättas men omständigheterna som presenteras i miljökonsekvensbeskrivningen visar att det inte är görligt.

Länsstyrelsen kan konstatera att höjden på punkthuset i kvarter 12 inte bearbetats sedan plansamrådet. Kommunen har förtydligat motivet till ett högt hus i nytt läge med argument om att det bland annat markerar nya Norrtull, Tullhusplatsen och entrén från norr. Länsstyrelsen ställer sig tveksam till att det går att motivera höga hus som accenter och landmärken generellt. Detta eftersom det urvattnar den underliggande stadsbyggnadsprincipen om höga hus i form av landmärken som kyrkor, officiella byggnader eller ikoniska byggnader. De har estetiska, kulturella och symboliska värden som genom historien bidragit till blickfång, en orienterbarhet i staden och en identitet. Särskilt då platsen redan accentueras av närliggande höga hus i form av Wennergren-Center och Norra tornen. I samrådet efterfrågade Länsstyrelsen utöver tydligare motiv även en bedömning av det höga huset i kvarter 12 och dess påverkan på riksintressets uttryck stadssiluetten med den begränsade hushöjden där i stort sett bara kyrktornen och offentliga byggnader tillåtit sig höja sig över mängden. Utifrån en nu tydligare bedömning och redovisning av vyer i miljökonsekvensbeskrivningen är det Länsstyrelsens bedömning att uttrycket även efter genomförande av planen kommer vara fortsatt avläsbart. Det medför därmed inte påtaglig skada på uttrycket stadssiluetten.

Inför granskningsskedet har kommunen låtit göra vystudier som redovisar och analyserar förslagets påverkan på riksintresset Solnas uttryck Hagaparken med utblickar i landskapet. Länsstyrelsens bedömning är att Hagaparkens känsliga utblickar i landskapet utgår från parkens norra delar, där förslagets påverkan är mindre påtaglig. Kommunen har också analyserat och bedömt påverkan på

upplevelsen av Bellevueparken som en del av både riksintresset Solna och Stockholms innerstad med Djurgården. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att förslaget inte påverkar upplevelsen av Bellevueparkens karaktär.

Riksintresse för nationalstadsparken enligt 4 kap 1 och 7 §§ MB. Länsstyrelsen förtydligar resonemang kring varför tidigare framförda synpunkter avseende kvarter 13, 15 och 16, inte längre utgör en grund för ingripande. Området mellan Norrtull och Wenner-Gren Center är en del av nationalstadsparken. Förslaget innehåller två kvarter i denna del av parken, kvarter 13 och 14. Länsstyrelsen efterfrågade i samrådet en komplettering av de vyer i miljökonsekvensbeskrivningen som redovisar både nuläge och framtida situation, särskilt för vyerna från Bellevue och Hagaparken. Från vy 3, strandpromenaden i södra Haga, kommer kvarter 13 att få en viss negativ påverkan, men inte leda till påtaglig skada på riksintresset. Höjden på de föreslagna byggnaderna i kvarter 15 och 16 har sänkts sedan samrådet. Mot den bakgrunden bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna byggnaderna i kvarter 15 och 16 inte längre utgör påtaglig skada.

Region Stockholm och Trafikförvaltningen

Regionen framför att plankartans bestämmelse P2 inom Eugeniaterassen ska justeras i höjdlängd efter färdig golvhöjd, +13,2 - +16,2. Har i övrigt inga synpunkter på plankarta, planbeskrivning och gestaltungsprogram, men framför synpunkter på underliggande utredningar; Trafik PM gällande trafik och utformning gata, Tekniskt-PM gällande Hagabron, Dagvattenutredningen gällande höjdsättning mot Akademiska stråket samt efterfrågar ledningssamordning gällande påverkan på befintligt ledningsnät.

Trafikförvaltningen framför att planområdet har pendeltåg och tunnelbana inom gång- och cykelavstånd men behöver kollektivtrafikförsörjas med såväl lokalbuss som stombuss för att uppnå god standard. För att skapa förutsättningar för detta behövs fortsatt dialog med Trafikförvaltningen vid Region Stockholm. Trafikförvaltningen framför vidare att arbetet med detaljplanen startade innan förvaltningens nya riktlinje för Buss och Gata (RiGata-Buss) hade tagits fram och följer i stort den äldre riktlinjen för RiBuss. Detta har regionen inga synpunkter på men i den fortsatta planeringen vore det önskvärt om även RiGata-Buss följs i så stor utsträckning som möjligt för att skapa bra förutsättningar för bussarnas framkomlighet i området.

Trafikförvaltningen noterar att ambitionen med utformningen av vägnätet i planområdet är att det inte ska störa trafiken längs de

statliga vägarna samt kopplingarna mot Klarastrandsleden. Det framgår dock inte med tydlighet hur detta säkerställs med föreslagen utformning. Ingen känslighetsanalys har heller utförts för eventuellt ökad trafik, vilket trafikförvaltningen har efterfrågat i plansamrådet. Förvaltningen anser att staden bör ha med ett resonemang i planbeskrivningen kring hur en eventuell ökning av biltrafiken kommer kunna tas om hand vid en eventuell trafikökning då det kan tillkomma stora framkomlighetsproblem för kollektivtrafiken om gaturummet är underdimensionerat, vilket trafikförvaltningen även kommenterat under plansamrådet.

Trafikförvaltningen ser positivt på att staden planerar för att stombusslinjer ska kunna gå i området och att bussars framkomlighet ska prioriteras. I föreslagen utformning kommer dock inte bussarna förbi hållplats Haga södra i södergående riktning. Det innebär att hållplatser behövs i båda riktningar på Annerovägen och för att kunna hantera även innerstadslinjer behöver den norrgående busshållplatsen vara dubbel. Förvaltningen framför även att gatutråd inte får störa sikten eller utgöra hinder för bussar, att placeringen av dagvattenbrunnar bör ses över i hela detaljplaneområdet, samt att bussarnas frigång vid små vertikala radier behöver säkerställas.

Trafikförvaltningen noterar att Sveavägen föreslås få färre körfält än idag, samtidigt kommer angöringsmöjligheter längs gatans södra sida finnas kvar och trafikmängden enligt stadens modell kommer vara oförändrad från idag. Trafikförvaltningen framför att detta kan skapa framkomlighetsproblem för kollektivtrafiken. Påpekar även att signalkorsningarna påverkar bussars framkomlighet negativt, och förordar därför bussprioritet genom kollektivtrafikkörfält på vissa sträckor. Bussarnas framkomlighet behöver analyseras och redovisas för trafikförvaltningen innan beslut om linjedragning kan tas. Förvaltningen framför även att enligt RiGata-Buss behöver vägen vara 3,5 meter bred för att vägen ska gå att trafikera med stombuss, samt att hållplatslägen behöver vara 3 meter breda. Samt påtalas att möjliga placeringarna för allmän parkering och angöring som redovisas i förslaget, i flera fall överlappar med tänkta placeringar av busshållplatser som finns i området.

StorStockholms Brandförsvär (SSBF)

SSBF kan inte se att större förändringar skett i riskutredningen sedan SSBFs yttrande i plansamrådet, utöver att *Bilaga E - Underlag för tunnelklassificering Norra Länken* tillkommit.

Vidare ifrågasätter SSBF varför resultaten i bilagan inte inkluderas i riskutredningen då det är det samhällsriskbidrag som olycka i

tunneln har på kvarter 16. Sannolikheten för ett katastrofscenario till följd av farligt gods-olycka i tunnel under kvarter 16 förutsätter utrymning av hotellet, men SSBF påtalar att SSBF inte kan antas utrymma hotellet 9 av 10 fall då det finns flera faktorer som kan påverka. Vid olycka i tunneln kan noteras att det är en farlig godstransport men det kommer troligen dröja innan räddningstjänsten/insatsledaren fått reda på att det är över 1 ton TNT i transporten. SSBF vill lyfta att det är osannolikt att insatsledaren kommer veta att det är ett hotell ovanför tunneln som kan påverkas och dessutom kräver utrymning. I riskutredningen antas att en evakuering av hotellet har skett inom 30 minuter vilket SSBF inte anser vara rimligt. Input i samhällsriskberäkningarna bör därför vara att om olycka sker i höjd med hotellet hinner inga människor evakueras i 10 av 10 fall. SSBF ifrågasätter i och med detta fortfarande lämpligheten gällande kvarter 16 då det medför ett katastrofscenario och att byggnaden är belägen 15 meter ifrån Värtabanan. SSBF har även noterat att människor i lokaler direkt ovan tunneltaket inom kvarter 16 riskerar att komma till skada vid en explosion (katastrofscenario) som inträffar i höjd med byggnaden. Det framgår i riskutredningen att aktuella tunnelsektioner inte bedöms klara att innesluta en explosionslast över 1 ton TNT, men det beskrivs fortfarande inte hur bebyggelsen påverkas utöver att de inte sker en kollaps av hela byggnaden. SSBF påtalar att det är svårt att enkelt förstå vad tunneln och bebyggelsen ovan tål, dvs. vilka scenarion till följd av farligt gods-olycka som får påverkan på bebyggelse ovanpå/i direkt anslutning. Det finns heller inga tydliga resonemang om åtgärder bör finnas till följd av detta scenario som inte leder till kollaps av hela byggnaden.

SSBF framför att det PM som byggherren till kvarter 16 upprättat och som beskriver en principiell grundläggning och hur stommen i byggnaden kan hanteras ovan Stallmästartunneln inte gått med som bilaga till Tekniskt PM i samråd varför SSBF därmed inte kunnat ta del av det. SSBF har dock noterat att kvarter 16 inte har ytterligare planbestämmelser gällande skydd mot störning i förhållande till andra kvarter inom planen och SSBF undrar även hur man motiverar att inom samma detaljplan ha olika skyddsnivå; 2 ton Trotyl dimensioneras för kvarter 25 men endast 1 ton TNT för kvarter 16.

Vidare anser SSBF fortfarande att samtliga olycksscenariers påverkan på omkringliggande bebyggelse bör beaktas i alla tunnelmynningar i anslutning till planområdet. Detta eftersom samtliga klasser av farligt gods får transporteras. I riskutredningen finns ingen tydlig koppling mellan kvalitativa resonemang om riskerna och föreslagna åtgärder samt verifiering av åtgärdernas effekt.

Gällande befarad risknivå anser SSBF att det i riskutredningen är oklart hur kopplingen mellan kvalitativa och kvantitativa resonemang är gjorda samt hur hänsyn tas till att det finns flera riskkällor (olycka med över 1 ton TNT, olycka i tunnelmynningar och Värtabanan) som påverkar området, så kallad kumulativ effekt. I planbeskrivningen lyfts att riskutredningen påvisar att acceptabla individ- respektive samhällsrisknivåer föreligger inom planområdet och i riskutredningen lyfts att åtgärderna ger ett nästintill totalskydd ovan överdäckningen. SSBF påtalar att det är oklart på vilket sätt riskutredningen visat på att risknivån är acceptabel eftersom sammanlagda individ och samhällsrisknivåer inte beräknats. SSBF anser att det bör framgå hur denna värdering har skett och vad staden har för acceptanskriterier. Det framgår inte heller vad den kvarvarande risken är efter åtgärder och som därmed accepteras i aktuell plan. SSBF ifrågasätter om det är acceptabelt att två kvarter bär all risk inom planområdet samt om kvarter 16 är lämplig markanvändning då det kan medföra ett katastrofscenario för den olycka som kan påverka. SSBF anser inte att begränsningarna av transporter av farligt gods ska ligga på tunneln, utan att diskussionen i nuläget bör kretsa kring huruvida ett hotell är lämplig markanvändning ovan tunneln. SSBF påpekar att i slutändan är det SBK som tar beslutet huruvida risknivån inom planområdet kan accepteras samt vilka riskreducerande åtgärder som ska krävas. SSBF önskar att SBK i planbeskrivningen redovisar sitt ställningstagande avseende riskbilden då det är mycket viktigt att SBK förstår innebörden i riskbedömningarnas slutsatser.

Gällande möjlighet till räddningsinsatser ser SSBF positivt på att insatsvägen/angreppsvägen till Värtabanan är reglerad i detaljplanen. För undermarksanläggningar som planeras eller finns inom området, i detta fall överdäckade väg- och järnvägstunnlar, bör det i planprocessen tas hänsyn till dessa anläggningars utrymningsvägar/angreppsvägar samt brandgasventilation. SSBF anser att om utrymningstrapphus eller brandgasventilation från en undermarksanläggning mynnar i markplan måste dess placering möjliggöras i detaljplan. Vidare bör även placeringen av brandgasventilation utredas ur ett olycksriskperspektiv.

Vidare framför SSBF att höga byggnader ställer speciella krav på både utrymningslösningar och på hjälpsystem för räddningstjänstens insats. Dessa krav måste uppfyllas i projekteringen, men det är viktigt att hänsyn tas till detta tidigt så att tillräckligt utrymme planeras in för tekniska system, räddningshissar och stigarledningar.

Trafikverket

Trafikverket ställer sig positiv till att området vid Norrtull och Hagastaden utvecklas till en ny stadsdel, men framför att det finns begränsningar då Trafikverkets anläggningar Värtabanan och Norra länken är av riksintresse och ska värnas både utifrån konstruktionernas beständighet samt att trafiksystemen hålls öppna för alla sorters trafik och transporter. Stockholms stad och Trafikverket ska innan detaljplanen antas upprätta ett avtal i syfte att säkerställa Trafikverkets anläggningar utifrån dess konstruktioner och trafiksystemens trafikering.

Trafikverket anser att detaljplanehandlingarna behöver revideras så att:

- Grundläggning av byggnader ska ske utanför Norra länkens vägområde inklusive skyddszon, då grundläggningskoncept för kvarter 11 inte är acceptabelt.
- Grundläggning av byggnader ska ske utanför Värtabanans fastighet och säkerhetsområde.
- Grundläggning i Trafikverkets anläggningars skyddszon, som är en del av anläggningen, påverkansområde eller influensområde för miljödömd ska verifieras i projekteringshandlingar och granskas av oberoende part.
- Plankartan och planbestämmelser behöver visa avgränsningar avseende Trafikverkets anläggningar genom att redovisa utsnitt plankarta över tunnelanläggning under mark.
- Bestämmelser i plankartan behöver visa och vara samstämmig med vad utredningar och planbeskrivning anger.
- Grundläggningskoncept för kvarter 16 är inte acceptabelt. Staden behöver verifiera att redogjord risknivå för kvarteret kan bibehållas med en grundläggning även utan bottenplatta.
- Staden behöver säkerställa att riskutredning och bullerutredning inte får ändrat utfall med de presenterade ingångsvärdena avseende Värtabanans tågpassager och prognos 2040.

Solna stad och Solna Vatten

Solna stad framför att berörda förvaltningar från Solna stad har följt arbetet med detaljplanen för Östra Hagastaden, löpande fått information och haft möjlighet att lämna synpunkter under planarbetet. De synpunkter som Solna stad framförde under plansamrådet har hanterats genom en bra fungerande mellankommunal samordning under planarbetet. Planområdet för Östra Hagastaden gränsar till Stallmästargården, där Solna har ett pågående planarbete. Stockholm och Solna har genomfört ett flertal

arbetsmöten för att diskutera och samordna de mellankommunala frågorna vid kommungränsen. Förvaltningen har inga ytterligare synpunkter på detaljplaneförslaget avseende dessa frågor.

Solna Vatten konstaterar dock att det inte framgår av planhandlingarna att det finns befintliga VA-ledningar i området som behöver hanteras för att detaljplanen ska kunna genomföras, vilket även påpekades under samrådet. Det behöver framgå hur de befintliga VA-ledningarna ska hanteras. I planförslaget finns byggrätter över befintliga ledningar, vilket Solna Vatten inte kommer att godta. Stockholms stad måste utreda att en flytt av ledningarna är möjlig att genomföra och att det finns utrymme att flytta ledningarna så att de fortfarande är åtkomliga. Innan detaljplanen antas måste ett avtal tecknas med Solna Vatten som reglerar förutsättningarna för de ledningar som berörs, ägandet och framtida förutsättningar. Omläggning av befintliga VA-ledningar och övriga nödvändiga åtgärder ska bekostas fullt ut av Stockholms stad. Solna stad förutsätter att ingen avgift tas ut för ledningar som genom gränsjusteringen kommer att ligga inom allmän plats i Stockholms stad. En anslutning av Solna Vattens ledningsnät till Norrvattens ledningsnät måste även efter ledningsflytt finnas och uppfylla samma funktion. U-område krävs om VA-ledningarna ligger på kvartersmark och även ledningsrättsavtal ska tecknas.

Statens fastighetsverk (SFV)

SFV yttrar sig som sakägare med grannfastighet till planområdet och framför att SFVs synpunkter i plansamrådet inte har tillgodosetts och kvarstår därför. SFV noterar förändringar i planen men anser att de inte på långa vägar är tillräckliga för att begränsa skador och intrång i kulturmiljön. Den föreslagna bebyggelsens täthet, höjd och skala anses behöva begränsas och grönytor i planen behöver öka.

SFV menar att den höga exploatering som planförslaget medger kommer att påverka Hagaparken kraftigt, i synnerhet den södra delen av Brunnsviken/Hagaparken, genom ökat slitage. SFV ser vidare med stor oro på risken för de omfattande permanenta skador på de kulturhistoriska värdena som ett genomförande av detaljplanen riskerar att orsaka på Haga-Brunnsvikens historiska landskap, Kungliga nationalstadsparken och det statliga byggnadsminnet Hagaparken. SFV påtalar även att det redan finns ett landmärke för Norrtull vilket utgörs av Wennergren Center.

SFV menar sammanfattningsvis att detaljplaneförslaget innebär en betydande negativ påverkan på kultur- och naturmiljön i Hagaparken och Brunnsviken med omgärdande landskap och

medför risk för påtaglig skada på berörda riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. De statliga byggnadsminnena Hagaparken och Haga tingshus riskerar att förvanskas och leda till att de kulturhistoriska värdena minskar. Kvarterstruktur med höga och täta fasader mot parklandskapet medför enligt SFV ett sådant intrång i parklandskapet att det historiska landskapets natur- och kulturvärden påtagligt skadas. En byggnation inom nationalstadsparkens gränser anses vidare ha en direkt påverkan på parken oavsett dess lokalisering inom parken, samt bidra till kumulativa negativa effekter på kultur- och naturmiljön i nationalstadsparken och strida mot kraven enligt 4 kap. 7 § miljöbalken.

Försvarmakten
Har ingen erinran.

Swedavia
Har ingen erinran.

Lantmäterimyndigheten
Framför följande gällande plankartans utförande:

- Utfartsförbud i plangräns ger en otydlighet kring bestämmelsens giltighet i angränsande detaljplan.
- Byggrätt direkt mot parkmark kan skapa problem för tex fasadskötsel då utnyttjande av parkmark för annat än park kräver polistillstånd samt är beläget på annan fastighet än byggrätten.
- Användning Q bör definieras till någon/några användningar Kombinationen med q ger också dubbla bestämmelser kring bevarande av bebyggelsens kulturvärden.

I övrigt har lantmäterimyndigheten inget att erinra.

Norrmalms stadsdelsförvaltning och nämnd
Stadsdelsförvaltningen informerar om att det för närvarande pågår ett utredningsarbete avseende förskolan, där förvaltningen tillsammans med SISAB ser över kostnader och behov inför framtagande av ett inriktningsärende. Förvaltningen lyfter att det finns det en inneboende problematik i att det tenderar att bli kostnadsdrivande att bygga nytt och bedriva verksamhet i nya lokaler i stadsutvecklingsområden i innerstaden. Ofta blir det svårt att hålla sig inom stadens givna budgetramar och förvaltningen frågar sig om dessa ramar behöver ses över. Vidare står

förvaltningen inför svåra planeringsutmaningar för förskoleverksamheten, då nuvarande befolkningsprognoser visar på ett långsiktigt vikande barnantal. Samtidigt som staden behöver planera för framtiden och säkerställa verksamhetslokaler i stadsutvecklingsområdena, ser förvaltningen en ny situation där det blir svårare att motivera nyproduktion när prognoserna visar på ett lägre behov av förskoleplatser.

Sedan plansamrådet har stadsdelsnämnden fått två medborgarförslag om behov och önskemål om nya ytor för skejtboardåkning. Då förvaltningen ser att det inte finns någon lämplig plats för detta i befintliga parker inom stadsdelsområdet har förvaltningen hänvisat till att möjligheterna för ytor för skejt bör utredas inom Östra Hagastaden, samt försöka hitta en yta där skejt kan utövas tillfälligt i väntan på detaljplanens genomförande. Andra funktioner som förvaltningen ser behov av i Östra Hagastaden är utegym och konstfrusen isbana. I ett medborgarförslag har stadsdelsnämnden under året också fått önskemål om en beachvolleyplan i stadsdelsområdet. Förvaltningen påpekar att det i planhandlingarna inte anges exakt vad Aktivitetsparken kommer innehålla och vill passa på att i detta sammanhang lyfta att Aktivitetsparken behöver ett innehåll som kan användas av många barn samtidigt då både skola och förskola ligger alldeles intill. Vidare anser förvaltningen att om det planeras en småbarnslek så bör den delen vara inhägnad och överskåddlig för vuxna som är med barnen på lekplatsen. Parken i övrigt bör inte vara inhägnad.

Förvaltningen ser att det inom planområdet finns en hel del grönya planerad på restytor och påtalar att förvaltningen i första hand vill ha grönytor med höga vistelsevärden. I de fall då områdets förutsättningar skapar restytor, är det angeläget att ytorna planeras så att de går att skötas på ett bra sätt samt att växtvalen görs med omsorg. Förvaltningen vill delta i framtagandet av växtförslag.

Att bygga växtbäddar, som ska fungera för fördröjning och rening av dagvatten är positivt och i linje med Stockholms stads dagvattenstrategi. Dessa anläggningar kräver dock ett särskilt kostnadsdrivande underhåll. Förvaltningen anser att dagvattenanläggningarnas funktion ska kontrolleras under garantitiden innan förvaltningen tar över skötseln av sådana ytor.

Avslutningsvis vill förvaltningen lyfta att det är angeläget att förvaltningen får kontinuerlig information om projekt Hagastaden samt sker förändringar i tidplanen vill förvaltningen få information om detta så snart som möjligt.

Miljöförvaltningen och nämnd (MHN)

Har ingen erinran. Framför att de miljö- och hälsofrågor som nämnden har haft synpunkter på under plansamrådet har utretts och redovisats i planhandlingarna i tillräcklig utsträckning. I MKB:n för planen finns enligt MHN bra förslag på uppföljning av den betydande miljöpåverkan. MHN påpekar att för att säkerställa detta är det viktigt med en tydlig ansvarsfördelning för uppföljningen.

Trafikkontoret

Trafikkontoret ser positivt på att området kring Norrtull utvecklas så att nuvarande barriärer kan överbryggas och framkomligheten och trafiksäkerheten för gående och cyklister förbättras på platsen. Kontoret framför dock att parkeringstalet för idrottsändamålet inom planen är för lågt och ställer sig tveksam till att behovet tillgodoses enligt planens förslag på parkering för skola och idrott på Roslagstullsskolans befintliga gård/parkering. Kontoret efterfrågar en utredning som beskriver den befintliga parkeringssituationen vid Roslagstullsskolan, samt innehåller analys och förslag på en rimlig parkeringslösning där. Kontoret saknar även en beskrivning av hur det ska säkerställas att skolvägarna till och från skolan/idrottshallen ska hanteras så att en god trafiksäkerhet uppnås, samt påpekar att det är olämpligt med en huvudentré till skolan mot en huvudgata med så stor trafikmängd.

Kontoret ser positivt på att planförslaget nu innehåller en separat cykelbana på Norrtullsgatan, men ifrågasätter att övriga delen av Norrtullsgatan ska regleras som gångfartsområde.

Kontoret noterar att på flera av de föreslagna gatusektionerna är måttet mellan träd och fasad litet och avviker från minsta mått i Gata Stockholm. Kontoret anser att illustrationerna behöver ses över så att de stämmer med vad som kan bli verklighet alternativt tas bort. Gatusektionerna behöver också ses över så att träden placeras på ett längre avstånd från fasaderna. Påpekar vidare att gata 535 behöver justeras så den följer Gata Stockholm och vändplatsen vid gata 536 behöver dimensioneras för att klara vändning av 12-meters fordon utan backningsrörelse.

Kontoret är tveksamt till om det kommer att fungera med en bullerskärm i glas vid Tullhusplatsen då den riskerar att bli smutsig i och med placeringen utmed en gata med stor trafikmängd samt att det finns risk att fåglar flyger in i den. Kontoret vill också att det klagörs om skärmen kommer att förses med ljudabsorbenter alternativt hur bebyggelsen kommer att påverkas av en skärm utan absorbenter.

Kontoret efterfrågar tydlighet kring tillgängligheten i området då planförslaget rymmer en stor mängd trappor, samt hur angöring till tullhusen och hur avfallshantering och leverans till och från verksamheter på Tullhusplatsen ska ske. Kontoret saknar även en redovisning av hur trafiklösning vid garageanslutningen till kvarter 25 på Eugeniavägen är tänkt att fungera, samt hur lokaler mot Bellmansterrassen angörs.

Gällande plankartans utformning framför Trafikkontoret synpunkter på ytor kring kvarter 11 samt tullhusen och kv 25 som anses bör vara kvartersmark framför allmän platsmark/allmän tillgänglig. Vidare anser kontoret att planen ska reglera för både gång- och cykeltrafik samt att ytan framför skolan ska vara gata istället för torg, för att möjliggöra en flexibilitet inför eventuella framtida trafikbehov. Upplyser vidare att teknisk anläggning längs Annerovägen måste kunna angöras från gata.

I övrigt framför kontoret synpunkter på utformning av gångförbindelse mellan kvarter 10 och Norrastationsgaraget med hänsyn på trygghet, samt att formuleringen gällande vad som händer om träden avverkas/skadas under byggtiden är vag och behöver utvecklas, och att parkeringstal för bil respektive cykel behöver sammanställs på ett tydligare sätt för att underlätta fortsatt planering.

Exploateringskontoret
Har ingen erinran.

Kulturförvaltningens stadsutvecklingsenhet
Har ingen erinran. Bedömningen sedan plansamrådet att planen kan tillstyrkas kvarstår.

Idrottsförvaltningen
Förvaltningen anser att planhandlingarna med tillhörande utredningar är omfattande och väl genomarbetade. Förvaltningen önskar dock vissa justeringar i planbeskrivning och gestaltungsprogram rörande benämningen av fotbollsplanen samt benämningen av skol- och idrottskvarteret. Vidare önskas vissa förtydligande av texter som innefattar, eller bör innefatta, idrottens verksamheter och dess betydelse i olika delar av området.

Idrottsförvaltningen anser även att bullerutredningen ska kompletteras med en utredning om buller från fotbollsplanen för att tydliggöra vilka åtgärder fastighetsägare för intilliggande bostäder behöver göra för att inte konflikt ska uppstå med användandet av

fotbollsplanen. Avseende parkering önskar förvaltningen ett förtydligande kring det valda p-talet, samt en komplettering kring dedikerad p-plats för förvaltningens tekniska personal. Vidare lyfter förvaltningen fram vikten av att värden för magnetfält och markföroreningar bevakas även framledes.

Förvaltningen framhåller det även positivt att omsorg visats inom området för gångtrafikanter och cyklister.

Utbildningsförvaltningen

Har ingen erinran. Utbildningsförvaltningen bedömer att den nya bebyggelsen omfattas av skolplaneringen som bedrivs i dagsläget.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Skönhetsrådet anser att de justeringar som genomförts sedan plansamrådet inte är i närheten av den större bearbetning rådet krävt. Skönhetsrådet står fast vid sitt ställningstagande från plansamrådet och avstyrker förslag till detaljplan i föreliggande form.

Skönhetsrådet anser sammantaget att planförslaget har förtjänster i hur trafiken ordnas, att inriktningen mot ett torg vid Norrtull är riktig samt att flera av de presenterade byggnadsgestaltningarna har möjlighet att nå hög arkitektonisk nivå. Rådet står dock fast vid sin uppfattning från programskedet att tullhusen och nationalstadsparkens möten med staden ska utgöra grund för platsens gestaltning och anser därför att avgörande bearbetningar måste göras. Tullhusens stadsport måste få utgöra platsens centralpunkt och entré till nationalstadsparken. Den föreslagna bebyggelsen i kvarteren 13, 14, 15 och 16 måste därför utgå i föreliggande form liksom att kvarter 12 måste bearbetas. Rådet accepterar en skola i nationalstadsparkens krans men anser att huvuddelen av den s.k. bensinstationstomten ska bli park.

SISAB

Har ingen erinran.

Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA)

Avfall

I samrådet noterade Stockholm Vatten och Avfall att det planerades för kompletterande miljörum för förpackningar vilket sågs som positivt. SVOA noterar att denna skrivelse inte finns med i planbeskrivningen längre, men framför att bedömningen kvarstår att miljörum är positivt för att vara i linje med stadens mål och

ambitioner kring avfallshantering. I övrigt påminner SVOA om stadens mål kring matavfallsinsamling, behov av fettavskiljare och system för insamling av grovavfall i nybyggnation, samt vikten av att säkerställa att de hämtfordon som används för valda insamlingssystem kan framföras och angöra inom området.

Vatten och avlopp

SVOA yrkar, liksom under samrådet, att den planerad bebyggelse inom östra Hagastaden innebär utbyggnad av VA-ledningsnätet samt flytt av befintliga ledningar för att möjliggöra ombyggnation av gata och byggnation av nya kvarter. Samordning av byggnation av ledningar och gator är viktigt för att nå en samhällsekonomisk lösning.

SVOA konstaterar vidare att VA-anslutning kan beredas via nya planerade ledningar för spillvatten, dagvatten och vatten i enlighet med framtagna systemhandling i de nya gator som planeras inom östra Hagastaden. Avledning av spillvatten med självfall tillåts inte för våningsplan belägna under omgivande marknivå, varför våningar under marknivå kommer att behöva pumpa spillvatten till högre anslutningsnivå inom fastigheten. Sådan intern pumpstation bekostas inte av SVOA. Hanteringen av dagvatten ska följa Stockholms stads dagvattenstrategi "Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering" och SVOA påpekar att det är viktigt att markhöjder och grönytor planeras så att dagvatten kan tas om hand (fördröjning och rening) inom planerade fastigheter. SVOA framför vidare att vid Tullhusen finns en befintlig spillvattenpumpstation som fortsatt behövs för att försörja de två fastigheterna.

Gällande bestämmelse om markreservat för underjordiska ledningar framför SVOA att reserverat område inom kvarter 15 bör utökas vertikalt och avse marken under +5,7 meter över nollplanet, samt centreras i förhållande till ledningarna. Även befintliga ledningar genom kvarter 16 behöver säkras då SVOA avser ansöka om ledningsrätt i senare skede.

Stockholm Exergi
Har ingen erinran.

Norrvatten

Norrvatten har inget att erinra utöver att upplysa om att i det aktuella planområdet ligger Norrvattens huvudvattenledning och Norrvattens rättigheter för ledningen anges i erhållen upplåtelse av ledningsrätt.

Ellevio AB

Ellevio AB framför att för att klara försörjningen av ny bebyggelse kommer minst två nya nätstationer och nytt ledningsnät etableras inom planområdet. Ellevio förordar även att de aktuella E-områdena preciseras med beskrivningen ”Elnätstation” i planbestämmelserna, samt att kabelansamlingar i mark vid nätstationslägena leder till stora utrymmesbehov varför det är viktigt att reservera tillräckliga ytor för detta. Åtgärder i Ellevios befintliga anläggningar utförs efter beställning till Ellevio samt bekostas av beställare.

Hyresgästföreningen Norrmalm

Hyresgästföreningen Norrmalm framför att hänsyn måste tas till det massiva agerande från föräldrar för idrottsplatser för barn och ungdomar. Bebyggelseförslaget anses inte vara en rimlig avvägning mellan behovet av friytor, bostäder och kontor, utan Stockholm anses redan ha alldeles för mycket kontor i förhållande till bostäder. Förslaget anses heller inte utgöra en värdig entré till Hagaparken, utan bristen på friytor i Hagastaden påtalas komma öka slitaget på Hagaparken. Föreningen anser även att förslaget att nagga nationalstadsparken i kanten är helt oförlåtligt och hänvisar istället till Hagauppropets planer. Vasastaden och Hagastaden påtalas behöva en granne som innehåller det som saknas i dessa stadsdelar; ljus, luft, sol och grönska och mötesplatser, samt även täcka det missade behovet i central Hagastaden som anses både för trång, mörk och ogästvänlig. Föreningen anser att centrala Hagastaden är en dålig miljö, ett getto där det byggts för högt och utan hänsyn till barnperspektiv, mänskliga och goda miljövärden. Staden påtalas sakna viljan att bygga den hälsosamma staden framför kortsiktiga vinstintressen på bekostnad av medborgarna. Sammanfattningsvis framför Hyresgästföreningen Norrmalm att dagens och morgondagens människor kräver bättre miljöer där vi kan umgås och att utevistelse är viktigt för hälsa och välmående. I och med Covid anses även behovet av kontor krympa framför ett ökat behov av bra bostadsmiljöer med plats för arbete.

Svenska Turistföreningen Stockholm Lokalavdelning (STF)

STF Stockholm anser att vård- och omsorgsboendet kolliderar med parkens bestämmelser och syften och föreslår att studentbostäderna flyttas och ersätter vårdboendet samt att parken söder om järnvägen, utvidgas.

Föreningen framför att det är bra att kvarteren väster om Stallmästaregården blivit mindre i omfång och höjd så att de inte förtar synintrycken av Stallmästaregården och nationalstadsparken, samt stödjer förslaget om att byggnaderna förses med grönskande tak och att träd planteras i fronten mot parken. De anser vidare att

höghuset inom kvarter 12 föreslås i ett känsligt läge, intill tullhusen och nationalstadsparken och ser gärna att byggnadens höjd sänks så att de gamla tullhusen inte utkonkurreras, samt att innerstadens uppskattade och unikt låga skyline behålls och att negativa synintryck av en uppstickande byggnad intill nationalstadsparken kan undvikas för att bättre tillmötesgå riksintresset Stockholms innerstad.

STF framför även att Uppsalavägen bör förses med bullerskydd, samt att planens tänkta skola kan vara en alternativ plats för ett nytt Nobel center och att STF Stockholm ställer sig tveksamma till illustrerad utbyggnad av Stallmästaregården.

Förbundet för Ekoparken /Kommittén för Gustavianska Parken / Haga-Brunnsvikens vänner

De tre organisationerna noterar att några mindre justeringar har genomförts sedan plansamrådet och anser att de ligger i linje med vad organisationerna framfört synpunkter på, men påpekar att allvarliga invändningar kvarstår.

Förbundet för Ekoparken, Haga-Brunnsvikens vänner och Kommittén för Gustavianska Parken avstyrker detaljplaneförslaget i föreliggande form, med hänvisning till tidigare framförda synpunkter under plansamrådet.

Anser fortsatt att planförslaget i flera stycken inte är förenlig med lagens skyddsbestämmelser för nationalstadsparken; bland annat kvarteren 15 och 16 som skapar en front i mötet med parken, vilket anses förminska parkens värden. De tre organisationerna anser att de stadsvyer som granskningshandlingarna kompletterats med visar detta med ännu större tydlighet än tidigare vyer.

Vidare anses byggnaderna mellan Tullhusplatsen och Wenner-Gren Center, som är placerade inom nationalstadsparken, stå i strid med skyddsbestämmelserna för parken. Framför att formuleringen i Miljökonsekvensbeskrivningen del 2, "Delen av planförslaget inom nationalstadsparkens gräns ligger i utkanten av parken och uppfattas idag inte som en del av själva parkområdet" samt formuleringen att området "blir en integrerad del av staden med ny bebyggelse", anses vara irrelevanta och utgöra en tolkning i strid med lagens syfte. Poängterar sammanfattningsvis att skyddsbestämmelserna i lagen syftar till att skydda parkens värden mot exploatering.

Samfundet S:t Erik

Samfundet framhåller värdet av den pedagogiska redovisningen av planförslaget efter de bearbetningar som skett sedan samrådet. Det tidigare redovisade förslaget till detaljplan för området vid Norrtull anses ha bearbetats på ett sätt som avsevärt mildrar de tidigare bryska övergångarna mellan de nya planerade stadsmiljöerna och de befintliga, som har ett starkt bevarandeskydd genom den särskilda lagstiftningen om nationalstadsparken samt riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården. Samfundet påpekar att i den fortsatta konkretiseringen av byggnader och anläggningar blir det viktigt att ägna gestaltningen kvalificerad omsorg för att säkerställa gestaltungsprogrammets höga ambitioner då Hagaparkens möte med den nya stadsdelen är särskilt känsligt.

Samfundets kritik mot den föreslagna utformningen av bebyggelsekvarteren söder om Värtabanan kvarstår dock sedan plansamrådet.

Samfundet anser att delar av bebyggelsen inom kvarter 13–14 kan motiveras, då förslaget både definierar Tullhusplatsens platsbildning och ger Sveavägen ett väldefinierat gaturum med stadsmässiga kvaliteter, men att bebyggelsens omfattning och utbredning behöver minska så att den föreslagna aktivitetsparken kan utvidgas och programmeras för att avlasta Hagaparkens historiska parkmiljö. Samfundet erinrar om att Haga-Brunnsvikenområdet ska skyddas mot byggnader och anläggningar i och omkring området som skadar nationalstadsparkens kultur- och naturmiljövärden. Det är också viktigt att Haga-Brunnsvikenområdet skyddas mot alltför hårdhänt användning. Ny bebyggelse innanför nationalstadsparkens gränser bör undvikas anser Samfundet.

Samfundet framför vidare att våningsantalet i det föreslagna höghuset, kvarter 12, bör sänkas då de inte ser något stadsbildsmässigt motiv till att markera Tullhusplatsen med en 23 våningar hög byggnad som även inte anses hålla ett tillräckligt stort respektavstånd till det centrala vertikala landmärke som Wenner-Grens utgör samt dels tar fokus från det nedsänkta torgets tullhus.

Samfundet påtalar även att offensiv och kommunöverskridande parkplanering krävs för att hela, vårda och utveckla det unika gustavianska parklandskapet runt Brunnsviken, inklusive bra gång- och cykelvägar till både Haga-Brunnsvikenområdet och Aktivitetsparken. De beklagar att planförslaget fortfarande saknar en redovisning av hur områdets framtida koppling till det regionala kollektivtrafiknätet ska förbättras.

Sakägare enligt fastighetsförteckningen

Fabege, Ormräsket 10 samt Getingen 13, 14, 15

Fabege ser positivt på utvecklingen av Sveavägen, men framför att det är viktigt att säkerställa att bussfilen närmast fastigheterna inom kv Getingen även kan nyttjas för in- och utfart till garagen i rubricerade fastigheter. Påtalar även att det finns hyresgäster vars verksamhet har lastning och lossning från flyttbilar från Sveavägen framför Getingen 13. Fabege framför vidare att då skolan och sporthallen m.fl. saknar parkering och dessutom har samma infart som Wenner-Gren centers garage och leveranser är det viktigt att säkerställa att platsen är tillräcklig för tillkommande trafikflöden.

Fastighets AB Norrtull, Getingen 16

Fastighets AB Norrtull noterar att Sveavägens omgestaltning utanför kv Getingen 11 innebär att nuvarande parallell lokalgata skild från övriga körbanor tas bort och ersätts med bred gångbana och cykelbana på var sida om en fem-filig gata för fordonstrafik. De påtalar att av de filerna i östlig riktning utanför kv Getingen 11, behöver en fil vara reserverad för angöring till garage samt avlämning av gods. De noterar vidare att Trafik PM anger att en fil behövs för bussar samt busshållplatser vilket då kommer i konflikt med möjlighet till angöring till kv Getingen. Fastighets AB Norrtull anser att det är för få filer för den trafikmängd som enligt prognos 2030 kommer passera Sveavägen per dygn för att säkerställa angöring till Kv Getingen. De framför även att för att nå fastigheterna inom Kv Getingen österifrån via Ynglingagatan behöver möjligheten att svänga in på Sveavägen via Norra stationsgatan från Norrtullsgatan möjliggöras.

Vasakronan, Getingen 11

Vasakronan framför samma yttrande som Fastighets AB Norrtull, se ovan.

Övriga, ej sakägare

Sammantaget har 683 enskilda inkommit med yttranden, varav 678 med yttrande som nedan benämns *Yttrande Idrott Norrmalm* som grund, kompletterat med egen text vilka redovisas separat nedan. Övriga yttranden från enskilda redovisas också nedan.

Yttrande Idrott Norrmalm

Sett till antalet barn och ungdomar på Norrmalm saknas det idag fem (5) fullstora 11-spelsplaner för fotboll för att barn och ungdomar på Norrmalm ska få samma förutsättningar som barn i andra stadsdelar. I Kalmar, som har samma befolkningsmängd

som Norrmalm, finns det femton (15) fullstora 11-spelsplaner. På Östermalm finns det fem (5) och på Kungsholmen tre (3) fullstora 11-spelsplaner. På Norrmalm finns det noll (0) fullstora 11-spelsplaner.

I en tid då barns, och framför allt ungdomars, rörelse och hälsa är allt mer uppmärksammas är denna situation upprörande. Att Stockholms Stad skapar bättre förutsättningar för barn och ungdomar att röra på sig i sitt närområde är av stor vikt. Hela Hagastaden omfattar motsvarande 96 fullstora 11-spelsplaner och det har således funnits goda möjligheter att lösa detta i samband med Hagastadens uppbyggnad. Vidare skrev närmare 1000 personer till staden i samband med att Hagastaden planerades och påpekade vikten av att bättre förutsättningar för idrott planerades. Det är beklämmande att staden inte lyssnar på medborgarna och deras behov.

Som barn/förälder till barn/tränare till barn/engagerad för barn som idrottar på Norrmalm är det enkelt att konstatera att förutsättningarna idag inte är rimliga/ok/optimal/acceptabla. Ett tillskott i form av en idrottsplats med minst en, men helst två, fullstora 11-spelsplaner är inte bara rimligt utan nödvändigt för stadsdelens förutsättningar att kunna bemöta det befintliga och växande idrottsbehovet.

Jag begär att staden/Jag vill vädja för att staden/Jag önskar att staden/Vi ber staden lyssna till medborgarnas behov och, återkommer med ett nytt förslag kring planerna för Östra Hagastaden som bättre tillgodoser barnens och ungdomarnas behov och som ger alla barn och ungdomar i Stockholm lika förutsättningar att idrotta i sitt närområde.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att denne började spela fotboll och föll för sporten i första klass. Går idag på gymnasiet, vilket innebär att sitta i skolan upp till åtta timmar per dag, mest lyssnande och stillasittande. För den mentala hälsan krävs träning varje dag, som dock inte kan tillgodoses då det saknas 11-manna planer och 7-manna planer inte går att spela på för äldre unga. Begär flera idrottsanläggningar för ungdomar. Det är trots allt de unga som är framtiden.

Boende, Sigtunagatan

Tillhör en familj med barn som tidigare har spelat fotboll i Norrtulls SK och är medveten om klubbens kampanj angående synpunkter i detta ärende. Vill framföra att den nuvarande situation påverkar de som bor i stadsdelen på riktigt. Omdaningen av Norrtull har länge

känts som den sista chansen att få till en riktig fotbollsplan (en 11-manna) i Vasastan inom en rimlig tid. Som det är nu så kan inga barn äldre än 12 år spela några matcher i stadsdelen och inget lag kan heller träna på ens en halv elvamannaplan. Antal planer som finns i Vasastan är på tok för få, vilket innebär att barn redan från lågstadieålder förväntas åka och träna t.e.x. ute vid universitetet. Det finns således inte ens möjlighet att bedriva en fullvärdig grundläggande fotbollsverksamhet i Vasastan för barn äldre än 12 år. Frågar om staden verkligen vill att det ska vara så? Ifrågasätter även varför barn i Vasastaden ska ha mycket sämre förutsättningar än andra barn. Hoppas att det inte råder någon som helst tveksamheter hos stadens styrande (tjänstemän eller politiker) att det här faktiskt är en ganska unik företeelse - och inte på ett positivt sätt. Framför sammanfattningsvis att dennes barn inte spelar längre i Norrtulls SK utan i Karlbergs BK, där man slipper de problem som finns i Norrtull med att man inte har en fast punkt i verksamheten. Nackdelen är dock att barnen måste ta sig till träningar i en annan stadsdel och föräldrar måste lägga mer tid på skjuts osv.

Boende, Observatoriegatan

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att det är anmärkningsvärt att Norrmalm inte har några fullstora fotbollsplaner i en tid då larmrapporterna duggar tätt om att vi behöver röra på oss mer och att barn alltmer sitter framför skärmar. Idrott är vägen bort från kriminalitet och missbruk och bättre förutsättningar för barn och ungdomar att röra på sig i sitt närområde är av stor vikt, både för folkhälsans skull och för att hålla barn borta från risken för att dras in i brottslig verksamhet samt ge dem positiva sammanhang, och för dessa barns rättigheter.

Påpekar att det funnits ypperligt goda möjligheter att lösa detta i samband med Hagastadens uppbyggnad, men att det hittills inte gjorts vilket är ett misstag och förbiseende som dock ännu går att åtgärda. Idrott måste byggas in direkt vid byggnation av ett nytt bostadsområde och ett tillskott i form av en idrottsplats med minst fyra, helst fem fullstora 11-spelsplaner, för att inte bara möta dagens behov utan även framtida behov, är inte bara rimligt och proportionellt, utan nödvändigt för stadsdelens förutsättningar att kunna bemöta det befintliga och växande hälso- och idrottsbehovet.

Yrkar att staden tillsätter en oberoende aktör som

a) utreder hälsoaspekterna och antalet fotbollsplaner för barnen i denna del av Stockholm, jämfört dels med andra stadsdelar och andra städer med motsvarande folkmängd.

- b) utreder hur dagens förslag förhåller sig till Barnkonventionen, där alla barn i Sverige ska ha samma rättigheter (undantaget de s.k. "kungliga" barnen som inte omfattas av dessa universella principer)
- c) att proportionalitetsprincipen tas i beaktande i dessa utredningar, ifråga om barnens hälsa och välmående, samt risker för att hamna i kriminalitet om inte idrotten finns där som alternativ.
- d) utifrån den oberoende utredningen, återkommer med ett nytt förslag kring planerna för Östra Hagastaden som bättre tillgodoser barnens och ungdomarnas behov och som ger alla barn och ungdomar i Stockholm lika förutsättningar att idrotta i sitt närområde, där minst fyra planer finns.
- e) att Stadsbyggnadskontoret besvarar detta yrkande.

Boende, Observatoriegatan

Framför som farmor till barn som idrottar på Norrmalm och som f.d. sjukgymnast att det är enkelt att konstatera att förutsättningarna idag är helt orimliga. Ett tillskott i form av en idrottsplats med minst fyra, men helst fem fullstora 11-spelsplaner inte bara är rimligt utan nödvändigt för stadsdelens förutsättningar att kunna bemöta det befintliga och växande idrottsbehovet i framtiden. Påtalar att Norrmalm har fullt av skolor varav de flesta inte har idrottsplatser eller gymnastiksalar och ofta resulterar detta i att Vasaparken överbefolkas av skolungdomar under vardag som helgdag. Noterar vidare att Hagastaden skrytpratas det om samtidigt som det inga idrottsplatser har. Önskar svar på hur staden tänker lösa detta.

Yrkar vidare att staden tillsätter en oberoende aktör som

- a) utreder hälsoaspekterna och antalet fotbollsplaner för barnen i denna del av Stockholm, jämfört dels med andra stadsdelar och andra städer med motsvarande folkmängd.
- b) utreder hur dagens förslag förhåller sig till Barnkonventionen, där alla barn i Sverige ska ha samma rättigheter (undantaget de s.k. "kungliga" barnen som inte omfattas av dessa universella principer)
- c) att proportionalitetsprincipen tas i beaktande i dessa utredningar, ifråga om barnens hälsa och välmående, samt risker för att hamna i kriminalitet om inte idrotten finns där som alternativ.
- d) utifrån den oberoende utredningen, återkommer med ett nytt förslag kring planerna för Östra Hagastaden som bättre tillgodoser barnens och ungdomarnas behov och som ger alla barn och ungdomar i Stockholm lika förutsättningar att idrotta i sitt närområde, där minst fyra planer finns.
- e) att Stadsbyggnadskontoret besvarar detta yrkande

Boende, Bråvallagatan

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att som faster och mamma till barn som idrottar på Norrmalm är det enkelt att konstatera att förutsättningarna idag är helt orimliga. Ett tillskott i form av en idrottsplats med minst fyra, men helst fem fullstora 11-spelsplaner är inte bara rimligt utan nödvändigt för stadsdelens förutsättningar att kunna bemöta det befintliga och växande idrottsbehovet i framtiden. Yrkar, med beaktande av det ovanstående, att staden tillsätter en oberoende aktör som,

- a) utreder hälsoaspekterna och antalet fotbollsplaner för barnen i denna del av Stockholm, jämfört dels med andra stadsdelar och andra städer med motsvarande folkmängd.
- b) utreder hur dagens förslag förhåller sig till Barnkonventionen, där alla barn i Sverige ska ha samma rättigheter, samt
- c) att risker för att hamna i kriminalitet om inte idrotten finns där som alternativ, utreds
- d) utifrån den oberoende utredningen, återkommer med ett nytt förslag kring planerna för Östra Hagastaden som bättre tillgodoser barnens och ungdomarnas behov och som ger alla barn och ungdomar i Stockholm lika förutsättningar att idrotta i sitt närområde, där minst fyra planer finns.
- e) att Stadsbyggnadskontoret besvarar detta yrkande.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att som förälder till barn som idrottar på Norrmalm är det enkelt att konstatera att förutsättningarna idag inte är detsamma. Idrott är livsviktigt för barn och ungdomar och utan idrottsytor blir det svårt. Att Norrmalm inte har en enda 11-mannaplan är katastrof!

Boende, Hagagatan

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att staden måste förstå att desto fler bostäder som byggs desto fler barn och ungdomar kommer det till stadsdelen och desto mer idrottsytor behövs. Det som kan byggas i Hagastaden gör kanske inte att idrottsytan per invånare ökar, men den minimala idrottsytan per innevånare bibehålls.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att det borde vara en ambition att i alla fall försöka närma sig kranskommunerna i antalet planer framledes.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att staden valt att bortse från att närmare 1000 personer yttrade sig i samband med att Hagastaden planeras.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att som invånare i Norrmalm och utövare av fotboll har möjligheter till att idrotta begränsats på grund av bristen på 11-spelsplaner. Träningsstillfällen på Stadshagens IP (Kungsholmen), som är Norrmalms närmsta 11-spelsplan har försvunnit på grund av den höga efterfrågan och det låga utbudet på 11-spelsplaner i närhet till Norrmalms-området.

Boende

Framför *Yttrande Idrott Norrmalm* med hopp om god samsyn om bot & bättring inför raskt annalkande "stadsdelsomvandling" samt ömsesidig förståelse överlag.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att det verkligen är obegripligt bedrövligt att medborgarna ska behöva skicka yttranden likt detta i Sverige 2021. I en tid då kunskapen om barns och ungdomars rörelsebehov är större än någonsin tidigare råder total faktaresistens i Stockholms Stad. Påtalar att deras barn redan har slutat respektive vill sluta med idrotten pga. att träningsiderna ligger för sent på kvällarna etc., samt p.g.a. att fotboll måste spelas utomhus hela vintern. Som förälder till barn som idrottar på Norrmalm är det enkelt att konstatera att förutsättningarna är oförsvarliga. Staden sätter stadsdelens barn och föräldrar i en väldigt jobbig situation då staden hela tiden ska förtätas. Förväntar sig och kräver ett svar!

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att det inte enbart är viktigt för den fysiska hälsan att idrotten blir en naturlig del av barnens liv. Idrotten är i allra högsta grad även en förebyggande åtgärd för att stärka barns och ungas psykiska hälsa och ger dem ett sunt socialt sammanhang.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, hur viktig och för att inte säga avgörande idrott kan vara under ett barns uppväxt. Det är en av de forskningsbaserade skyddsfaktorer socialtjänsten tittar på i

sina utredningar. Låt barnen på Norrmalm ha möjlighet till en gynnsam uppväxt!

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att som förälder och tränare för ett av lagen på Norrmalm så blir man såklart orolig för barnens hälsa och välbefinnande och hoppas att staden framgent arbetar för att förbättra möjligheten för aktivitet i området.

Boende

Kan konstatera, som förälder till barn som bor på Norrmalm, att förutsättningarna för idrottande är undermåliga, det gäller såväl idrottandet i organiserad form som möjligheterna till spontanidrott. Resultatet är att barnen blir mer stillasittande. Under fotbolls-säsongen går det inte att hitta en fotbollsplan som inte är bokad för organiserad aktivitet för att gå ut med barn en helg eller kväll och till exempel spela fotboll. Den organiserade idrotten har svårt att få tider, barnen får långa resvägar och helt orimliga tider att träna på. Barnen kommer hem så sent att valet blir att idrotta eller komma i tid till skolan på morgonen. Eftersom stadsdelen helt saknar 9- och 11-mannaplaner så behöver barn från 12-13 års ålder åka till andra stadsdelar för att träna. Flera barn tvingas då avstå vissa träningar eftersom logistiken inte fungerar i familjen, alternativt så hämtas/lämnas barnen med bil istället för att de kan gå till en plan i närområdet.

Problemet är inte isolerat till fotboll. I stadsdelen saknas det helt eller är brist på anläggningar för väldigt många idrotter. På vintern är det så trångt under allmänhetens åkning på helgerna att familjen ibland ger upp och åker hem från Vasaparken. Fotbollen har väldigt många utövare, men det går med lite kreativitet att skapa anläggningar som inte bara innehåller en fotbollsplan utan även kan användas för andra idrotter.

Sett till antalet barn och ungdomar på Norrmalm saknas det idag fem fullstora 11-spelsplaner för fotboll för att barn och ungdomar på Norrmalm ska få samma förutsättningar som barn i andra stadsdelar. I Kalmar, som har samma befolkningsmängd som Norrmalm, finns det femton fullstora 11-spelsplaner. På Östermalm finns det fem och på Kungsholmen tre fullstora 11-spelsplaner. På Norrmalm finns det noll fullstora 11-spelsplaner.

Ta hänsyn till barn och vuxnas behov av rörelse och idrottande i den fortsatta planeringen av Hagastaden och Norrtull - skapa ytor som kan användas för spontanidrott och förbättra förutsättningarna för stadsdelens barn som vill idrotta!

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att det är viktigt att barnen har möjlighet att spela boll och inte bara sitta hemma och spela dator. Ett billigt sätt, ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, att hålla barnen borta från stök i äldre dagar.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att denne hoppas att staden beaktar detta i planläggningen framöver.

Boende

Är mycket engagerad i Stockholms idrottsrörelse som förälder till två barn, ledare och som styrelsemedlem. Framför att innerstaden har ett stort underskott på platser för idrott och det måste finnas en politisk vilja att börja investera ikapp. Hagastaden är ett fantastiskt stadsutvecklingsprojekt som ger hela norra innerstaden ett rikare liv med nya invånare och arbetsplatser och fler platser att mötas på. Påtalar staden att inte slarva bort chansen att bygga även för idrotten. På marginalen är en fullstor fotbollsplan viktigare än några tusen kvadratmeter kontor till. Staden uppmanas att rita om den tänkta idrottsplatsen och göra plats för en elvaspelaplan. Det är ett litet men väldigt viktigt steg för hjälpa stadens idrottsrörelse och skapar enorm samhällsnytta genom att göra idrotten mer tillgänglig med alla positiva effekter på hälsa och mående det innebär.

Boende

Är förvånade och besvikna på att det inte finns en enda fullstor 11-mannaplan för fotboll på Norrmalm och menar att detta innebär att barnen i stadsdelen inte har i närheten av samma förutsättningar som barn i andra stadsdelar. På Östermalm finns det tydligen fem och på Kungsholmen tre fullstora 11-spelsplaner. Barns och ungdomars hälsa och motion har varit i ganska stort fokus de senaste åren vilket knappast kan ha gått staden obemärkt förbi. Efterfrågar svar på hur staden resonerar kring detta och undrar om det finns några planer på att åtgärda detta nu när staden underlåtit att göra det t.ex. i samband med Hagastadens utveckling.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att läget inte är acceptabelt. Staden har, efter att en yta i Norrtull legat tom i cirka fyra år, byggt en tillfällig 7-mannaplan, vilket är för dåligt. Staden har haft alla möjligheter att bygga upp en tillfällig 11-mannaplan med omklädning och toaletter. Staden har dock inte lyckats med det. Området kring Norrtull ser ut som ett bombnedslag. Efterfrågar svar på hur svårt det kan vara att utnyttja ett fantastiskt läge i väntan

på byggstart. Föreslår vidare att staden ska titta på Mulle Meckparken, där Järvastaden har byggt upp en park med omgivning för att marknadsföra en ny stadsdel. Staden har haft alla möjligheter att göra samma sak i Norrtull. Staden har fortfarande den möjligheten. Det samlas tusentals av barn och föräldrar runt denna ”sophög” vid den tillfälliga fotbollsplanen. Staden har en enorm marknadsplats här, där byggaktörer gladligen skulle ställa upp för att göra reklam för den nya stadsdelen och där medborgarna kan följa dess utveckling. Att utöver detta inte planera in en ny större idrottsplan för ungdomar att utöva sin sport på är alarmerande.

Meddelar vidare att denne har en dotter som aldrig har kunnat spela sina 9- eller 11-mannamatcher på hemmaplan. Även mellanbarnet börjar nu med 9-mannamatcher och kommer då få åka till andra stadsdelar för att spela. Det vore trevligt om staden kunde få till en lösning, så att åtminstone det yngsta barnet i familjen någon gång under sin karriär kan få spela på hemmaplan.

Ett annat exempel, då staden fullständigt har misslyckats är Vanadisbadet. Det stängdes efter semestern 2005 och var stängt i fem år för att sedan öppnas med en tillfällig renovering. Staden kastar bort tid och har fortfarande ingen vettig plan på hur området ska tas omhand. Hela Vandisparken är ett fantastiskt område som staden inte har lyckats ta vara på och utveckla på ett bra sätt.

Som förälder till barn som idrottar på Norrmalm är det enkelt att konstatera att förutsättningarna idag inte uppfyller de krav jag som medborgare kan förvänta mig. Säljer ni byggrätter, så bör investeringarna även gå tillbaka till stadsdelen. Förtätar ni området, så finns det ett stor ansvar. Det är dags att vakna upp!

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att staden måste tänka om, barnen måste få möjlighet att få plats för träning. Det är redan packat med barn och ingen plats. Det funkar inte!

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att dennes barn måste nu träna på två olika tider och på olika ställen, bl. a. beroende på att det saknas plats på de ytor som i dag erbjuds.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*; Children need to be active in sports so that they can.

1) learn better now and

2) lay the foundations for a healthy life.

We have therefore been dismayed when Stockholm Stad has placed obstacles for child living in Norrmalm to be active footballers - by building on existing facilities eg Matteus Skola and Johannes Skola. We have therefore joined in protests organised by NSK during the past 5 years or so. Political parties claim to have listened. However, that claim lacks credibility when we see the plans for Östra Hagastaden. 13 year olds are just physically too big to play on a 7-a-side pitch. Actions speak louder than words: replan now so that children (now teenagers) living in Norrmalm actually start to get the sports facilities that they need. That is, full-size football pitches need to be in the plans for Östra Hagastaden.

Please note that the Barn Konvention is now part of Sweden law. Stockholm's Stad know that there is a lack of sports facilities for children/teenagers - and sports facilities are crucial to children's development. Accordingly, be serious and incorporate children's (teenagers) needs into the planning process.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att det är dags att ni nu börjar lyssna.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att ett annat problem är att staden väljer att inte snöröja flera planer på Norrmalm/Vasastan när det är sådan brist på planer och hallar, vilket är under all kritik. Påtalar att bättre förutsättningar måste till för att aktivera våra barn efter skolan.

Boende, Vanadisvägen

Framför, utöver *Yttrande Idrott Norrmalm*, att denne är för en levande och grönnare stad, att ständiga arbeten med trafikomläggningar och minskad framkomlighet som följd är något som stockholmare ständigt lever med. Framför vidare ett antal synpunkter;

Synpunkt 1: Barn och ungdomars rätt till idrottsutövande tycks alltid glömmas bort. Stadsbarn ska ha samma rättigheter som andra, vilket gång på gång påpekas, men ingenting händer. Tillgången på idrottshallar och fotbollsplaner/idrottsplatser i innerstaden är under all kritik. Norrmalms barn och ungdomar saknar 5 fullstora 11-spelsplaner för att få samma tillgång som i andra stadsdelar. Idrottsklubbar, barn och ungdomar skriker efter fler platser att utöva

sin idrott på, men staden verkar blunda för detta och aldrig komma till skott med något bra och hållbart för framtiden. När staden växer, blir behovet än större och i förslaget för Östra Hagastaden finns en liten fotbollsplan (7-spelsplan) och en underjordisk idrottshall (storlek?) i anslutning till en ny skola för 1200 elever. Det är visserligen bra, men stadsdelen behöver så mycket mer för att komma ikapp. En modern och trevlig idrottsplats, minst 1 st 11-spelsplan med 400 m bana och 1 st 7-spelsplan samt ett ordentligt utegym, skulle vara ett litet steg i rätt riktning. Ytterligare en fullstor idrottshall skulle behövas och för att inte tala om simhall och ishall, som helt saknas på Norrmalm. Detta område skulle vara en ypperlig plats för ett sådant projekt.

Synpunkt 2: Det finns redan massor av hotell både i området och i övriga innerstaden. Om behov för flera hotell finns bör de planeras på annan plats, en bit utanför innerstaden. Barnens och därmed stadens behov av fotbollsplaner/idrottsutövande är oändligt större än fler hotell.

Synpunkt 3: Gäller Kungsholmen och Rädda Stadshagens IP. Satsa på idrotten där istället för att planera för fler bostäder med följd av minskade idrottsytor.

Framför vidare att dennes barn är aktiva och sportar mycket (fotboll, innebandy, basket, bordtennis, konståkning, ridning mm). Familjen går, åker kommunalt samt bil kors och tvärs många gånger i veckan (Stora Mossens IP, Husby Ishall, Spånga IP, Ekhagens BP, Stadshagen IP, Hjorthagshallen, Gärdeshallen, Djurgårdens ridskola mfl) till träningar för att kunna hålla igång barnens intressen/idrotter. Norrtulls SK och andra klubbar har länge krigat för barnens rättigheter för idrottsutövande på Norrmalm. Är själv lagledare i Norrtulls SK och anser att ett omtag av planen för Östra Hagastaden/Norrtull är nu på sin plats. Alla barn ska behandlas lika och ha rättvisa förutsättningar enligt kommunallagen. Gör nu det rätta för barn och ungdomar och tillse en ordentlig idrottsplats för Norrmalm. Tänk vilken positiv bild en ordentlig idrottsplats skulle ge Stockholms Stad, om det första man möts av är en glimt av idrottsutövande när man kommer norr ifrån in mot staden.

Boende, Upplandsgatan

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, sin frustration över avsaknad av möjligheter för barn att utöva idrott under vettiga omständigheter i Vasastan, då tillgängligheten av hallar är undermålig, vilket leder till att det ofta blir både sent på kvällar för unga barn och komplicerat logistiskt då hallarna ligger spridda över alltför många platser och stundtals för långa avstånd.

Boende

Anser att förslaget bidrar med för mycket biltrafik i centrum. En tydligare brygga över till Hagaparken bör skapas, antingen genom att gräva ner delar av vägen eller genom andra lösningar, exempelvis genom omdragning av väg. Gångstråken bör även breddas då detta är en väldigt trång sektor idag.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att vi kräver att våra barns rättigheter tillgodoses!

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att vi är många familjer som vill bidra till en levande stad och inte minst ett levande Norrmalm, och en viktig del av det är att barn ges möjlighet att mötas och utöva idrott. Vi tror att det är oerhört positivt för deras utveckling och förståelse för inkludering, ansvar och goda förebilder.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att som stadsbo med ambition att leva kompakt och hållbart samt som förälder till idrottande dotter, ställer sig denne frågande till en detaljplan som inte tillgodoser tillräckliga sport-och grönytor på rimligt avstånd från stadsdelens invånare. En hållbar stad måste planeras för att minimera bilberoende. I praktiken innebär en stadsdel utan sportmöjligheter att resor för detta måste göras till annan ort. För den som inte har råd eller tid med dessa förflyttningar innebär det kanske slutet på idrottandet eller en flytt från staden. En hållbar stad måste planeras och balanseras för att behålla invånarnas psykiska och fysiska välmående. Om staden nu vill uppmuntra det täta, kompakta och hållbara boendet och levernet som staden erbjuder måste det byggas stadsdelar som fungerar för dess invånare i alla skeden i livet och som håller oss friska. Det måste således även i den förtätade staden ges tillräcklig plats för sport-och grönytor!

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, hur det ens är möjligt att staden kan bortse från att närmare 1000 personer yttrade sig i samband med att Hagastaden planerades. Vidare efterfrågas svar på hur staden tycker att Norrmalms barn och ungdomar ska spela fotboll, ska de resa allt längre för att ta sig till en fotbollsplan eller flytta från sin hemtrakt? Vad händer med barn och vår stad om man

inte skapar bra och lika förutsättningar för aktiviteter och rörelse för barn?

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att denne inte bara är förälder till tre idrottande barn utan också engagerad föräldratränare i Norrtulls SK. Tränar 20 stycken pojkar i 11-årsåldern i fotboll, tre kvällar i veckan. Träningsiderna ligger sent på kvällarna eftersom trycket på tider på de få planer som finns i Vasastan är så hårt. En kväll i veckan åker vi ut till Ekshagen för att träna. Påtalar att fotbollen innebär inte bara gemenskap och glädje utan är också regelbunden fysisk träning vilket gör det till en viktig samhällsfunktion. Idrott för unga får därför aldrig bli en företeelse för några få, det måste vara tillgängligt för alla barn och unga.

Boende

Anser att detaljplanen är obeskrivligt fantastisk och välbehövlig. Längtar mycket till att allt som ingår i denna stadsdel uppförts och anser att planen är ett lyft för ett dött och öde område. Framför dock följande synpunkter:

- Husens höjd och utformning passar ypperligt områdets nya karaktär. Sänk inte mera, planen är fantastisk och fodrar inte några ytterligare ändringar i detta avseende.
- Takkronan på HSBs Jubileumshuset (kvarter 12) har kapats på något sätt vilket skadar huset form.
- Staden får passa på när innerstaden byggs ut, då det inte finns många tillfällen kvar där man kan förlänga den täta, av så många älskade och efterlängtrade strukturen med dess service, gatunät, torg och gränder.
- Tullhusplatsen ser alldeles för storskalig och omänsklig ut. Flytta kvarteren vid Uppsalavägen, kvarter 11 och 12 närmare torget för att skapa en stängd plats kantad av byggnader med uteserveringar i bottenvåningarna. Husen vid endera sidan torget på Norra Stationsgatan bör utgöra en symmetrisk mitt av denna sida av torget. På grund av att Tullhusplatsen är så bred och att Uppsalavägen avskiljer byggnaderna ifrån torget omöjliggörs liv och naturlig rörelse på denna sida av platsen. Det är i övrigt avgörande att det på själva torget, dels i tullhusen samt i kvarteren runt platsen finns minst sex/åtta olika verksamheter, så som restauranger, kaféer och barer som folk vill vistas på och som gör att platsen är levande och därför upplevs som trygg.

Boende, Gästrikegatan

Är som boende på Norrmalm/Vasastan och som pappa till två fotbollsintresserade barn på 6 och 8 år upprörd, lindrigt uttryckt, över planerna för Östra Hagastaden. Är vidare företrädare för Norrtulls SK och har uppmärksammat staden på att det idag saknas fem (5) fullstora 11-spelsplaner för fotboll, för att barn och ungdomar på Norrmalm ska få samma förutsättningar som barn i andra stadsdelar och områden med liknande befolkningsmängd.

Som förälder till barn som idrottar på Norrmalm är det enkelt att konstatera att förutsättningarna idag är fullkomligt orimliga. Ett tillskott i form av en idrottsplats med minst en, men helst två, fullstora 11-spelsplaner är helt enkelt nödvändigt för stadsdelens förutsättningar att kunna bemöta det befintliga och växande idrottsbehovet.

Att Stockholms Stad skapar bättre förutsättningar för barn och ungdomar att röra på sig i sitt närområde är av mycket stor betydelse. Utan en adekvat utbyggnad av idrottsplatser på Norrmalm riskeras inte bara den organiserade idrotten, utan också spontanidrotten som är så otroligt viktig för våra barns fysiska och kognitiva hälsa, både på kort och lång sikt.

För att vi som bor på Norrmalm med barn ska trivas och vilja stanna kvar i vår fina stadsdel krävs betydligt bättre förutsättningar för både organiserad idrott och spontanidrott. Forskning på området visar att en attraktiv och hållbar stad och stadsdel måste ha en identitet eller själ. Något som skapas genom goda förutsättningar för kultur, rekreation och idrott, vilket i sin tur skapar gemenskap, tillhörighet och hemmakänsla. Detta möjliggörs bland annat genom just ytor för idrott och föreningsliv. Inte genom enbart fler ytor och lokaler för kontor, hotell och butiker.

Begär, i likhet med Norrtulls SK (som gör en otroligt viktig samhällsinsats i vår stadsdel) och ett stort antal andra medborgare på Norrmalm, att staden återkommer med ett nytt förslag kring planerna för Östra Hagastaden som bättre tillgodoser barnens och ungdomarnas behov. Ett förslag som ger alla barn och ungdomar i Stockholm lika förutsättningar att idrotta i sitt närområde.

Boende

Framför, förutom *Yttrande Idrott Norrmalm*, att ett förslag på hur staden kan ta till vara på Vanadisbadets lokaler, och göra om det till en anläggning som fokuserar på idrott för barn och ungdomar, vore önskvärt.

Synpunkter inkomna under samråd och granskning som ej tillgodosetts

- ta fram ett helt nytt förslag för Norrtull samt dess trafiklösning
- ta bort, alternativt minska utbredning av bebyggelse inom nationalstadsparken (Kv 13 och 14) och planlägga marken som park, samt minska bebyggelsens utbredning och volym ytterligare i gränsen mot nationalstadsparken (Kv 15 och 16)
- anlägga en idrottsanläggning med minst en till fem 11-spelsplaner och flertal idrottshallar
- att bebyggelsen generellt ska sänkas ytterligare, utföras i ännu mer klassicerande arkitektur samt rekonstruera tullhusens förstugor
- ännu fler och större kvalitativa grönytor
- en betydligt mer detaljerad reglering av Trafikverkets tunnelanläggningar
- ta fram fler utredningar med regionalt fokus gällande målgruppers resmönster, tillgänglighet med kollektivtrafik, parkeringsbehov, hälsa/idrott, barnkonsekvens.
- att delar av gata, torg och park ska planläggas som kvartersmark istället för allmän platsmark
- bestämmelser för reglering av förskolegårdens storlek, krav på sanering innan bygglov/startbesked, dagvattenlösningar och skyfallsskydd

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Allmänt om förslaget och utvecklingen

Detaljplanen för Östra Hagastaden syftar till att möjliggöra en tydligare och effektivare trafiklösning för Norrtull och som en del av Hagastaden ska området utvecklas till en sammanhållen stadsmiljö med tydliga och trygga kopplingar till Nationalstadsparken, institutionsområden inom Vetenskapsstaden, Solna samt övriga delar av Hagastaden och Norrmalm. Kritik mot planen visar tydligt på ett flertal intressekonflikter, men stadsbyggnadskontoret bedömer fortsatt att planförslaget innebär en rimlig avvägning mellan behov av park, idrottsplats, skola, förskola, bostäder och arbetsplatser med hänsyn till platsens förutsättningar och lämplighet samt detaljplanens genomförbarhet.

Med Tullhusplatsen som mittpunkt utgör Östra Hagastaden mötet mellan flertalet viktiga kopplingar som är av betydelse för både närområdet och regionen. Den planerade bebyggelsestrukturen i Östra Hagastaden tar hand om dessa möten med syfte att skapa högkvalitativa och hållbart gestaltade stadsrum. Genom att Uppsalavägen flyttas till ett västligare läge och att både

Uppsalavägen och Sveavägen får ett smalare och stadsmässigt gaturum, ges plats för en stadsbebyggelse som både skyddar Nationalstadsparken i öst, ger parken en omhändertagen och tillgänglig entré samt möjliggör en lugnare stadsmiljö med grönytor i parkens randzon vid Norrtull.

Hagastaden som helhet bildar en ny årsring till Stockholms innerstad. Ambitionen är att skapa en tät modern stenstad med innerstadens stadskvaliteter och ett blandat innehåll. Detta medför stora positiva effekter för det sociala livet i området, men även en del konsekvenser och komplexa utmaningar gällande hälsa, säkerhet, miljö-och klimat. Stadsbyggnadskontoret bedömer fortsatt att planförslaget hanterar detta och säkerställer platsens lämplighet för föreslagen utveckling.

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att under samråd respektive granskning har relativt få synpunkter inkommit avseende bebyggelsens arkitektoniska utformning och att dessa är både positiva och negativa. Kontorets övergripande bedömning är att föreslagna gestaltningskoncept är starka och kan ligga till grund för framtida bygglov.

För bebyggelsens påverkan på riksintresse Nationalstadsparken samt Stockholms innerstad med Djurgården, se stadsbyggnadskontorets ställningstagande under avsnitt *Kulturmiljö*.

Kulturmiljö

En utgångspunkt i planeringen av stadsutvecklingsområdet Hagastaden har varit att ge Norrtull en mer framträdande roll som entré med historisk förankring. I föreslagen stadsstruktur har Tullhusplatsen möjlighet att bli en av centrala Stockholms viktigaste nya platser - som mötesplats i stadsdelen, entréplats till Stockholm norrifrån samt en plats där staden möter Nationalstadsparken.

Planens målsättning i frågan om placeringen av ett höghus inom kvarter 12 istället för kv 25, som gällande plan medger, är att huset bättre ska kunna fungera som tilltänkt landmärke i den nya stadsbilden och markera Norrtull med Tullhusplatsen. Den nya volymen och placeringen bedöms ge bättre förutsättningar för en god gestaltning och det tilltänkta huset, HSB:s 100 års-jubileumshus, kan i detta läge med sitt innehåll bättre bidra till sin omgivning

Planförslaget bearbetades efter samrådet, framför allt i mötet med nationalstadsparken, för att bli bättre anpassat till kulturvärden och kulturhistoriska samband.

Riksintressen

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet med skyldighet att ingripa mot en detaljplan som inte tillgodoser ett riksintresse.

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att Länsstyrelsen enligt dess granskningsyttrande bedömer att bearbetningarna och kompletteringarna i planunderlaget efter samrådet har varit positiva och att det inte längre föreligger någon risk att förslaget medför påtaglig skada för berörda riksintressen för kulturmiljövården, varken för riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115) eller för riksintresset Solna (AB 37). Länsstyrelsen konstaterar sammantaget att förståelsen för stenstadens tydliga yttre gräns försämras och till viss del skadar riksintressets uttryck. Men förutsatt att takkonturen i kvarter 13 säkerställs i plankartan bedömer Länsstyrelsen att försämringen inte är av den omfattningen att den medför påtaglig skada på detta uttryck.

Däremot har Länsstyrelsen fortfarande invändningar i fråga om det i miljöbalken 4 kap. 7 § särskilt utpekade riksintresset Kungliga nationalstadsparken. Länsstyrelsen menar att förslaget visserligen inte medför något intrång i nationalstadsparkens kultur- och naturmiljöer, men bedömer att det föreslagna höga huset i kvarter 12 blir väl synligt från strategiska platser i nationalstadsparken och därmed riskerar att påverka landskapsbilden negativt och medföra påtagligt skada riksintresset.

Stadsbyggnadskontoret har gjort en analys av hur andra höga och visuellt framträdande byggnader i och intill nationalstadsparken har bedömts av Regeringsrätten, Mark- och miljööverdomstolen samt av Länsstyrelsen. Enligt kontorets uppfattning ger den tidigare hanteringen av likartade ärenden stöd för en bedömning att förslaget inte medför påtaglig skada. Avgörande omständigheter är bland annat att den höga byggnaden inte påverkar någon utpekad särskilt känslig del av nationalstadsparkens landskapsrum, att de vyer som påverkas redan kännetecknas av befintlig stadsbebyggelse samt att den höga byggnaden inte tillför någon ny uppstickande byggnad utan ersätter en gällande byggrätt. Stadsbyggnadskontorets bedömning och bemötande av Länsstyrelsens synpunkter i denna fråga utvecklas i en särskild promemoria till Länsstyrelsen.

För att säkerställa att förståelsen för stenstadens tydliga yttre gräns inte försämras ersätts nockhöjd med en bestämmelse om totalhöjd som begränsar påbyggnader av ventilationshuvar och hisstorn i södra delen av kvarter 13.

Mötet mellan stad och park

Flera parter har framfört synpunkter på utformning av mötet mellan stadsmiljön och parklandskapet även om planförslaget efter samrådet har bearbetats på ett sätt som avsevärt mildrar övergångarna mellan nya stadsmiljöer och befintliga miljöer. Andra är emellertid fortsatt starkt kritiska till omfattningen av den bebyggelse som möter parklandskapet.

Stadsbyggnadskontoret vill framhålla att omfattningen och gestaltningen av byggelsen i gränsen mellan stad och park innebär en avvägning mellan å ena sidan intresset att utnyttja redan ianspråktagen mark effektivt och å andra sidan önskemålen att ny bebyggelse ska begränsas av respekt för parklandskapet. Kontoret har eftersträvat en jämkning mellan dessa intressen genom att de kvalitativa park- och grönyttorna blir större och att bebyggelsen ges en form som anpassas till mötet med parken.

Stadsbyggnadskontorets bedömning är att det främst är bebyggelsen i kvarter 15 och i viss mån även kvarter 16 som medför en tydlig påverkan på synintryck i närområdet. Det gäller särskilt området vid Haga Södra parkering och den f.d. terminalbyggnaden som nu är restaurang Boulbar Haga. Det är fråga om områden som idag är starkt påverkade av störningar från trafiken. Förslaget innebär att den befintliga trafikinfrastrukturen ersätts av stadsbebyggelse och att den lokala förbindelsen Annerovägen flyttas längre bort från det öppna landskapsrummet och delvis omvandlas till park med en skyddande trädridå mellan bebyggelsen och landskapet.

För att anpassas till mötet med nationalstadsparken har bebyggelsen i kvarter 15 getts en terrasserad och organisk form mot landskapsrummet. Stadsbyggnadskontorets bedömning är att bebyggelsens utformning tillsammans med lokalgatans flyttning och den skyddande trädridån skapar en naturlig och klassisk övergång mellan stadslandskap och park. I bedömningen ingår även att den nya bebyggelsen kommer att upplevas mot en bakgrund av de befintliga storskaliga byggnaderna vid gamla Karolinska, som ligger högre än den nya bebyggelsen.

Slitage på Hagaparken

Hagaparken ägs av staten genom Statens Fastighetsverk som befarar att förslaget kommer att påverka Hagaparken genom ökat slitage.

Stadsbyggnadskontoret invänder mot uppfattningen att en utveckling med fler besökare utgör ett hot mot parken. Läget i centrum av en kraftigt växande storstadsregion kommer emellertid att medföra ett ökat besöksstryck som behöver hanteras för att

undvika onödigt slitage. Av Länsstyrelsens Vård- och utvecklingsplan för Kungliga nationalstadsparken från 2012 framgår att Hagaparken inte är en av de lugna zoner inom nationalstadsparken som fortsättningsvis kan tillåtas vara mindre tillgängliga. Generellt framhålls önskvärdheten av förbättrad tillgänglighet för besökare till nationalstadsparken, genom bättre cykelförbindelser, bättre kollektivtrafik och tydligare markerade entréer, vilket planförslaget bidrar till.

Att planförslaget och Hagastaden som helhet har utformats som en tät stadsmiljö med hög exploatering är en följd av behovet att hushålla med marken. Genom att i så stor utsträckning som möjligt återanvända redan exploaterad mark och utforma den med tät bebyggelse minskar behovet av att ta mer orörda natur- och kulturmiljöer i anspråk.

Tullhusplatsens roll

I planförslaget ingår Tullhusplatsen som en viktig friyta som utformas som ett torg med gröna inslag och ett stort antal träd.

Stadens skönhetsråd anser att planförslaget har förtjänster i hur trafiken ordnas och att inriktningen mot ett torg vid Norrtull är riktig samt att flera av de presenterade byggnadsgestaltningarna har möjligheter att nå hög arkitektonisk nivå. Samtidigt framhåller Skönhetsrådet att den föreslagna bebyggelsen i kvarteren som omger Tullhusplatsen måste utgå i föreliggande form för att tullhusens stadsport ska få utgöra platsens centralpunkt och entré till nationalstadsparken.

Stadsbyggnadskontoret delar uppfattningen att Tullhusplatsen bör ha en framträdande roll i stadslandskapet och bedömer att upplevelsen av tullhusen från 1730-talet och entréplatsen mellan dem förstärks genom att de ingår i ett tydligt definierat offentligt stadsrum som avgränsas av omgivande stads kvarter.

Platsen får en direkt koppling till Stallmästaregården och Hagaparken genom att den anknyts till den föreslagna gång- och cykelvägen och lokalgatan som ersätter dagens trafikramper framför Stallmästaregården. Den kommer därmed att få en tydligare roll som historisk plats som förbinder staden med parklandskapet.

Området söder om Värtabanan mellan Wenner-Gren Center och Tullhusplatsen

Samfundet S:t Erik anser att delar av bebyggelsen i kvarter 13 och 14 kan motiveras, eftersom den definierar Tullhusplatsens platsbildning och ger Sveavägen ett väldefinierat gaturum med stadsmässiga kvaliteter, men att bebyggelsens omfattning och

utbredning behöver minska så att den föreslagna aktivitetsparken kan utvidgas för att avlasta Hagaparken. Stadens skönhetsråd anger att man kan acceptera en skola i området men att huvuddelen av området ska bli park. Även Svenska Turistföreningen Stockholms Lokalavdelning (STF) föreslår att parken söder om järnvägen ska utvidgas och anser att vård- och omsorgsboendet kolliderar med parkens bestämmelser.

Stadsbyggnadskontoret har valt en struktur för området som innebär att merparten av marken söder om Värtabanan utgör park och kvartersmark som inte får bebyggas med byggnader utan avses användas som skolgård och idrottsplan. Samtidigt har kontoret bedömt att det är fördelaktigt att området skärmas av med skyddande byggnader mot Sveavägen och Tullhusplatsen eftersom det skapar stadsmässiga kvaliteter. Bebyggelseskärmen bidrar även till att dämpa trafikbuller från Sveavägen till fördel för parken och skolgården.

Stadsbyggnadskontoret ser ingen möjlighet att minska på den yta som tillåts för byggnader och bedömer inte att det medför någon skada för miljön eller landskapet. Utrymmet för skola och idrottshall är nödvändigt för att verksamheten ska fungera. Storleken på kvarteren för studentbostäder och vårdboende har styrts av behovet av en tillräckligt stor skyddad bostadsgård i varje kvarter.

Nationalstadsparkens gräns

Flertal parter hävdar att byggnaderna mellan Wenner-Gren Center och Tullhusplatsen ligger inom nationalstadsparken och därför står i strid med lagens bestämmelser, samt befaras bidra till kumulativa negativa effekter på kultur- och naturmiljön och därmed strida mot miljöbalken.

Stadsbyggnadskontorets bedömning är att förslaget inte strider mot miljöbalkens bestämmelser. Nationalstadsparkens gräns är tydligt redovisad i planbeskrivningen och av redovisningen framgår att byggnader delvis ligger inom gränsen för nationalstadsparken. Av Stockholms översiktsplan för nationalstadsparken framgår att de delar av området som ligger inom nationalstadsparken inte har sådan beskaffenhet att åtgärderna kan anses medföra intrång i parklandskap eller naturmiljö. Värtabanan utgör en gräns mellan exploaterade och mer orörda delar av nationalstadsparken. Området söder om Värtabanan innehåller inte heller några natur- eller kulturvärden som kan skadas och förslaget medför snarare ökad grönska samt naturvärden på sikt.

Haga tingshus

Statens Fastighetsverk, som representerar staten som ägare till det statliga byggnadsminnet Haga tingshus, befarar att byggnadsminnet riskerar att förvanskas och att det kulturhistoriska värdet minskar på grund av närheten till de nya byggnaderna.

Haga Tingshus ligger som närmast 77 meter från föreslagen bebyggelse (kvarter 15). Bebyggelsen i kvarter 15 är anpassad så att den del som ligger närmast tingshuset trappas ned till samma skala. Stadsbyggnadskontorets bedömning är att den nya bebyggelsens avstånd till tingshuset samt dess nedtrappade volym och organiska form innebär att den inte kommer att upplevas påträngande i förhållande till tingshuset.

Högt hus – landmärke

Flertal parter framför att höghuset i kvarter 12 bör sänkas, dels pga. att markering av Tullhusplatsen inte anses ha något stadsbildsmässigt motiv, dels pga. att det höga huset håller otillräckligt respektavstånd från Wenner-Gren Center och tullhusen.

Stadsbyggnadskontorets bedömning är att det föreslagna höghuset nära Tullhusplatsen (i kv. 12) innebär en bättre placering och att det blir ett tydligare landmärke vid en av Stockholms viktigaste entréer, jämfört med den gällande byggrätten för en hög byggnad längre norrut (i kv. 25). Den höga byggrätten i kvarter 25 är ännu inte utnyttjad och upphävs genom planförslaget, vilket innebär att det inte är fråga om att ett nytt höghus tillförs i området utan om en ny placering av ett höghus som stadsbyggnadskontoret sammantaget bedömer mer fördelaktig.

Av de stadsbildsstudier som gjorts av stadens siluett framgår att avståndet, ca 350 meter till Wenner-Gren Center, utgör ett bra respektavstånd som innebär att båda byggnaderna kommer att uppfattas som enstaka höga solitärer i förhållande till innerstadens lägre byggnadsskala. Stadsbyggnadskontoret bedömer att den föreslagna placeringen av ett landmärke vid Norrtull bättre markerar den historiska platsens betydelse och framhäver platsens roll i stadslandskapet.

Trafikverkets anläggningar

Norra Länkens tunnelanläggningar är av avgörande betydelse för stadens trafiksystem och staden har därmed ett stort intresse av att tunnelanläggningarnas funktion säkras. Samtidigt har staden ett stort intresse av att kunna använda marken ovan tunnelanläggningarna för att utveckla staden, vilket också är ett av syftena med att vägarna lagts i tunnel.

Det vägområde (VÄG1, VÄG2) som planförslaget anger omfattar de anordningar som staden bedömer stadigvarande behövs för vägtunnlarnas bestånd, drift och brukande, med undantag för sekretessbelagda anläggningar. I de delar av planen där vägområde (VÄG2) avskiljs från kvartersmark i höjdled bedömer staden kunna påvisa och säkerställa att planförslaget och dess bebyggelse samt grundläggning inte ska påverka Trafikverkets anläggningar negativt, vilket förtydligas i planhandlingarna och tillhörande teknik PM. Stadsbyggnadskontoret har även sett över och kompletterat planens generella utförandebestämmelse gällande markgrepp för att ytterligare tydliggöra att underliggande tunnelanläggningar inte påverkas negativt.

Trafikverket anför att vägområdet inom planförslaget behöver regleras i höjdled, vilket planförslaget gör där det avskiljs från kvartersmark, men stadsbyggnadskontoret, i samråd med Lantmäterimyndigheten, bedömer detta inte vara nödvändigt inom allmän platsmark. Stadsbyggnadskontoret vill även framhålla att detaljplaneverktyget har begränsningar vad gäller att planlägga komplexa volymer i tre dimensioner på ett tydligt och användbart sätt. Med hänsyn till tunnelanläggningarnas komplexa form och den exakthet som skulle krävas i sådan reglering bedömer stadsbyggnadskontoret att det är olämpligt att reglera vägområdet (VÄG1) i höjdled under allmän plats. Kontoret anser att en sådan reglering, i aktuellt fall, skulle innebära en oläsbar och oanvändbar plankarta och således inte leva upp till tydlighetskraven i PBL. Vidare framhåller kontoret att aktuellt planförslag inte syftar till att i detalj reglera befintliga tunnelanläggningar i höjdled och konstaterar dessutom att tunnelanläggningarna inte regleras i höjdled i gällande detaljplan. En detaljplan får inte vara mer detaljerad än vad som behövs för detaljplanens syfte. Stadsbyggnadskontoret anser därför att vägområdets (VÄG1) definition i höjdled under allmän plats kan och behöver tydliggöras på annat sätt, lämpligen i avtal och vid eventuell fastighetsbildning.

Stadsbyggnadskontoret bedömer vidare att planläggning av användningen VÄG under allmän platsmark för att bekräfta befintliga tunnlar är att föredra framför egenskapsbestämmelse (t) likt gällande detaljplan då VÄG ger möjlighet att, om man så önskar, tillskapa 3D-fastighet eller servitut för vägtunnlar som överensstämmer med anläggningarnas faktiska läge, utbredning och behov.

Trafikverket ser behov i att hela tunnelanläggningen med tillhörande tekniska utrymmen planläggs. Stadsbyggnadskontoret menar att planförslaget inte visar utrymmen i väganläggningen med

anledning av att dessa varit sekretessbelagda enligt lantmäterimyndighetens uppgifter och Trafikverkets egna direktiv under de år av detaljplanearbete som pågått hittills.

De sektioner som redovisas på plankartan avser visa en användningsavgränsning och följer stadsbyggnadskontorets och lantmäterimyndighetens princip för sektioner för användning av mark för att bl.a. underlätta fastighetsbildning. Sektionerna redovisar således inte byggrätter vilket förtydligas på plankartan.

Staden har i dialog med Trafikverket fördjupat utredningarna för grundläggning av bebyggelse i anslutning till VÄG2-område. Trafikverket har framfört att det är viktigt att här säkerställa att ingrepp i mark som kan skada tunnlarna inte får göras under tunnlarna. För att säkerställa detta och med anledning av fördjupade utredningar för grundläggning av bebyggelse samt för att tillmötesgå kravet på möjlig åtkomst för inspektion och underhåll justeras VÄG2-områden i planförslaget i höjddled. Vidare justeras skyddsbestämmelse m4 för att säkerställa säkerhet och deformationszonens funktion. En ny bestämmelse b2 införs för möjliggöra en konstruktion runt Stallmästartunneln och skapa ett utrymme för inspektion och underhåll mellan kvartersbebyggelse och tunnelns väggar och tak.

Avseende bullerutredningen och prognos för Värtabanan så har ingångsvärdena i basprognos 2040 använts. Staden och Trafikverket har fört en dialog gällande prognos för antalet tågrörelser som ska vara dimensionerande för bullerberäkningar. Efter en fördjupad utredning kring framtida tågtrafik (ÅDT, årsdygnstrafik) på Värtabanan i samråd med Trafikverket har nya ingångsvärden tagits fram och bullerutredningen uppdaterats, se vidare under avsnitt *Hälsa och säkerhet/ Buller Värtabanan*. Stadsbyggnadskontoret konstaterar att förändringen detta medför inte är så stor att den föranleder någon ändring av detaljplanens struktur. När det gäller riskpåslaget innebär en förändring av antalet tåg minimal påverkan, då det är andra parametrar än antalet tåg som inverkar på risken. Stadsbyggnadskontoret anser vidare att till planförslaget tillhörande riskutredning visar att den riskbild som uppstår inte försvårar tillkomsten eller utnyttjandet av aktuella trafikanläggningar, och därmed inte har effekt på riksintressets bestånd från riskhänsyn.

Staden avser vidare att redovisa att samtliga byggrätter inte påverkar gällande miljödomar samt att granska byggaktörernas projekteringshandlingar och därmed tillmötesgå Trafikverkets önskemål om granskning av oberoende part i likhet med de granskningar som genomförs för byggrätterna som uppförs med stöd av Dp 2009- 02013 (detaljplan 1 i Hagastaden).

Avseende förändring av väghållarskapet från statligt till kommunalt för del av Uppsalavägen så ska Stockholms stad och Trafikverket teckna ett avtal om förändrat väghållarskap innan detaljplanen antas ”Avtal om förändrat väghållaransvar och väghållningsområde för del av Uppsalavägen i Stockholm och Solna kommun”.

Stockholms stad avser att upprätta ett bevakningsavtal med Trafikverket. Innan genomförandet av detaljplanen ska även ett gränsdragningsavtal upprättas mellan Stockholms stad och Trafikverket. För de kvarter som ligger i närheten av Trafikverkets anläggningar eller på annat sätt berör Trafikverkets anläggningar så ska dessutom särskilda genomförandeavtal upprättas för att säkerställa att planförslaget och dess bebyggelse samt grundläggning inte ska påverka Trafikverkets anläggningar negativt. Detsamma gäller för utbyggnaden av allmän plats som kan påverka Trafikverkets anläggningar.

Se även stadsbyggnadskontorets ställningstagande under avsnitt *Teknisk försörjning och Hälsa och säkerhet/Risk samt Buller*.

Plats, park och grönsstruktur

Grönstrukturen i Östra Hagastaden syftar till att ge goda förutsättningar för en förstärkt grönsstruktur med ökad biologisk mångfald, förbättrade samband och spridningsmöjligheter samt förutsättningar att erbjuda staden ekosystemtjänster och en grön ridå mellan staden och Nationalstadsparken. Ambition och programmering av allmän plats är relativt utförligt beskriven i planens tillhörande gestaltungsprogram och bedöms vara mer än väl tillräckligt för det här skedet. En mer detaljerad programmering av allmän plats regleras inte i detaljplanen utan är en fråga för vidare projektering inför genomförande, vilket gäller lämplig placering av permanent skejtyta samt plats för konstfrusen isbana och utegym som planeras på Tullhusplatsen. Utveckling av innehåll och gestaltning kommer att samordnas med stadsdelsförvaltningen inför vidare projektering.

Skyddsbestämmelse gällande befintliga träd anser stadsbyggnadskontoret vara tillräckligt tydlig. Bestämmelsen är en vanligt förekommande standardformulering i Stockholms stad för skyddande av träd i plan.

Gällande bullerskärmen i glas längs Tullhusplatsen, utförs den av dubbellaminerat glas med fågelskyddsfilm (synlig för fåglar men inte för människans öga). Glaset kommer även att förses med smutsavvisande beläggning och en skötselgång ska projekteras in

utmed skärmen. Planens bullerutredning visar tydligt att skärmen endast ger en ytterst marginell ljudreflekterande påverkan på omgivningen och närliggande bebyggelse varför ljusabsorbenter inte bedöms behövas.

Förlängning av Hagaesplanadens sträckning, norr och söder om kvarter 11, utgör en viktig del i ett allmänt stråk som förbinder Centrala och Östra Hagastaden. Planbeskrivningens beskriver även dessa platser som entréplats till angränsande kvarter men huvudsyftet är ett allmänt stråk. Planbeskrivningen justeras för att tydliggöra detta.

Stadsbyggnadskontoret står fast i sin bedömning avseende det allmänna intresset i att bibehålla Bellmansterrassen som park, portik genom kv 25 som x-område samt torg kring tullhusen och invid skolans (kvarter 14) huvudentré. Bestämmelse x gällande tillgänglighet för allmän gångtrafik i portik genom kvarter 25 tillförs dock på önskan av Trafikkontoret ett krav på minsta fria bredd mellan hinder/pelare inom markerat område.

Övrigt inkomna synpunkter gällande detaljutformning av allmän platsmark, som funktion, utformning, tillgänglighet, drift, växtval och möblering samt under byggtiden, som inte styrs i plan, kommer att hanteras och säkerställas inom ramen för vidare projektering.

Gator och trafik

Trafikförutsättningar - Kapacitet och prognos

Länsstyrelsen anser att kommunen förhållit sig till för låga trafikeringsantaganden som grund för gjorda bullerberäkningar och att kommunen behöver förhålla sig till Trafikverkets basprognos för 2040.

Stadsbyggnadskontoret vill framhålla att prognosticerade trafikflöden utan hänsyn till kapacitetsbegränsningar i nätet inte ger en rättvisande bild i innerstadsmiljö. Även om det finns en stor efterfrågan på utrymme för trafiken kommer det inte fram mer än vad som tillåts av kapaciteten i nätet. Eventuell trafikökning kan endast ske genom ökning av trafikmängder utanför högtrafiken. Staden har dessutom som planeringsförutsättning att inte öka biltrafiken i innerstaden

Trafiknätet i Östra Hagastaden har dimensionerats utifrån trafiknivån för högtrafiken. I början av planarbetet var vedertagen prognosårshorisont i stadens projekt år 2030. På grund av kapacitetsbegränsningar i nätet utanför planområdet visar prognosen ingen ökning av trafikmängder under högtrafik jämfört med dagens nivåer. Då samma kapacitetsbegränsningar i nätet återfinns med prognosårshorisont 2040 blir de prognosticerade trafikflödena i huvudsak de samma som för 2030.

Trafiknätet i Östra Hagastaden har analyserats med hänsyn till Trafikverkets basprognos för 2040 för att säkerställa att trafiknivån inte medför några försämringar för den regionala trafiken vid infarten från Uppsalavägen. Stadsbyggnadskontoret bedömer med anledning av ovan att planförslaget tar höjd för Trafikverkets basprognos 2040 och att trafikeringsantaganden inte kan anses vara för låga för år 2040. Planhandlingarna inklusive Trafik PM förtydligas avseende detta.

Region Stockholm efterfrågar ett resonemang om hur en eventuell ökning av biltrafiken kommer tas om hand då det kan skapa framkomlighetsproblem för kollektivtrafiken. Stadsbyggnadskontoret framför att för busstrafiken från E4 kommer trafiksituationen vara oförändrad jämfört med idag. Busstrafiken som kommer från Annerovägen slipper dock effekter av köbildningen och kommer in i ett system där trafiken flyter på.

Kollektivtrafik

Samfundet St Erik saknar en redovisning av hur områdets framtida koppling till det regionala kollektivtrafiknätet ska förbättras. Stadsbyggnadskontoret framför att frågan hur staden kollektivtrafikförsörjs beslutas av Region Stockholm och i dagsläget finns inga övergripande planer på utbyggnad av den spårbundna kollektivtrafiken till Östra Hagastaden, varför staden utgått från att skapa så bra förutsättningar som möjligt för busstrafik i planeringen. Frågor gällande hållplatser exakta placering och längd kommer att omhändertas inom ramen för vidare projektering.

Parkering

Trafikkontoret ställer sig tveksamma till om parkering för kvarter 14 får plats på Roslagstullsskolans parkering som föreslaget. Stadsbyggnadskontoret meddelar att inom ramen för planarbetet har SISAB i dialog med Utbildningsförvaltningen och Idrottsförvaltningen beslutat att nyttja parkeringen vid Roslagstullsskolan och ansett detta lämpligt för att täcka det parkeringsbehov för bil som uppkommer i kvarteret. Handikapparkering anordnas på gatumark och samnyttjas mellan skola och idrott. Vad gäller Idrottsförvaltningens synpunkter om behov av parkering för teknisk personal så ska detta ske inom kvartersmark.

Idrottsförvaltningen vill att ställningstagandet gällande parkeringstal bil för idrottsverksamheten ska motiveras. Stadsbyggnadskontoret vill här framföra att de uppgifter som inkommit från Idrottsförvaltningen under planarbetet har indikerat att något behov av bilparkering för idrott inte funnits. Detta har

dock ansett vara orimligt varför ett p-tal på 0,1 platser/besökare har valts inom projektet. Parkeringstal för respektive kvarter beskrivs i Trafik-PM för att tydliggöra vad som avser cykel respektive bil.

Angöring och tillgänglighet

Fastighetsägare inom angränsande kvarter Getingen framhåller behov av lastning och lossning längs Sveavägens södra sida samt uttrycker oro för begränsad möjlighet för angöring till kvarter Getingen. Stadsbyggnadskontoret framför att angöring till fastigheterna kommer lösas genom att Sveavägens södra sida utformas med last- respektive angöringszoner till befintliga fastigheter. Fastighetsägarna inom Kv Getingen uttrycker även behov av access från Sveavägen till Ynglingagatan via Norrtullsgatan, vilket den nya trafiklösningen inte kommer att kunna tillgodose.

Fabege vill säkerställa att infarten till Wenner-tuGren är tillräckligt dimensionerad för tillkommande trafikflöden.

Stadsbyggnadskontoret framför att tillkommande trafikflöden på gata 536 inte anses påverka framkomligheten längs gatan.

Trafikkontoret saknar redovisning på hur tillgängligheten till tullhusen ska säkerställas. Stadsbyggnadskontoret framför att tullhusen och den omgivande platsen framför allt är utformad för gående. Kravet på att med bil tillgängligt och inom 25 meter kunna nå verksamheterna i tullhusen kommer inte att kunna uppfyllas. Tullhusen nås dock via flera tillgängliga entréer över Tullhusplatsen. Leverans till tullhusen hänvisas till förlängningen av Norrtullsgatan alternativt över Tullhusplatsen norrifrån via Annerovägen.

Angående tullhusens avfallshantering, se stadsbyggnadskontorets ställningstagande under avsnitt *Teknisk försörjning*.

Övrigt gällande Gata och trafik

Trafikkontoret ifrågasätter placering av huvudentré till skolan mot Sveavägen inom kvarter 14, samt att del av Norrtullsgatan ska regleras som gångfartsgata och anser att planbestämmelsen GÅNG ska tillåta både gång och cykel för flexibel planering i framtiden. Kontoret saknar även en redovisning av säkra skolvägar. Stadsbyggnadskontoret vill framhålla att huvudentrén till skolan i är placerad mot en torgyta mellan Sveavägen och gata 536 för att skapa en trafiksäkrare miljö för skolans elever. Norrtullsgatan styrs som lokalgata i planen och ämnar inte regleras som gångfartsområde, utan kommer innehålla gångbanor, cykelbana och enkelriktad körbana. Den portik och allmänna passage genom

kvarter 13 som i plankartan regleras för gångtrafik bidrar till områdets gena och säkra skolvägar. Stadsbyggnadskontoret bedömer att passagen inte är lämpad för cykeltrafik. Inom ramen för vidare projektering omhändertas frågan om säkra skolvägar vidare, som utformas enligt stadens direktiv.

Redaktionella justeringar av Trafik PM kommer att göras till följd av inkomna synpunkter. Detta gäller tydliggörande kring trafikprognos, rättning av felaktiga p-tal, förtydligande av p-tal för cykel respektive bil, angöring till kv 25 och parkering till kv 10.

Övrigt inkomna synpunkter gällande detaljutformning av allmän platsmark gällande funktion, gators utformning, angöringsfickors exakta placering och längd, övergångsställen, signalreglering, tillgänglighet, drift, vegetation, placering av träd, möblering samt under byggtiden, som inte styrs i plan, kommer att hanteras och säkerställas inom ramen för vidare projektering.

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Solna Vattens befintliga utloppsledningar under kvarter 15 behålls i sitt befintliga läge men bestämelseområdet anpassas i höjd och bredd i enlighet med tecknad överenskommelse om ledningsrätt. Även Trafikverkets dagvattenledning behålls i sitt befintliga läge och regleras fortsatt som markreservat för allmännyttigt ändamål. I övrigt kommer samtliga åtgärder i Trafikverkets ledningsnät hanteras i enlighet med bestämmelser i väglagen (§ 43 och 44).

Avfall

Angående avfallshantering vid tullhusen säkerställs denna genom en mindre justering av kvartersmark vid det västra tullhuset för att möjliggöra uppställning av avfallskärl samt anordning av sopsugsnedkast.

I övrigt inkomna synpunkter gällande detaljutformning av teknisk försörjning inklusive angöring till dessa utrymmen hanteras och säkerställas inom ramen för vidare projektering.

Hälsa och säkerhet

Risk

Stadsbyggnadskontoret bedömer fortsatt att föreslagna skyddsprinciper enligt framtagna riskutredning är fullgoda och möjliggör en robust planläggning. Framtagen riskutredning har tagit utgångspunkt i vedertagna kriterier för riskvärdering och tillgänglig information vad gäller flöden för farligt gods. Flera samordningsmöten har genomförts med berörda myndigheter sedan 2015 för att gå igenom förutsättningar, beräkningar och ställningstaganden kopplat till belysta risknivåer i ett led att öka

transparensen i riskhanteringen. Som följd av uppkomna granskningsyttrande har vidare separata samordningsmöten genomförts för att säkerställa en fortsatt transparent riskhanteringsprocess.

Med hänsyn till de osäkerheter som finns i framtida transportflöden av farligt gods har riskutredningen och föreslagna skyddsåtgärder i större utsträckning grundat sig i ett deterministiskt förhållningsätt än ett probabilistiskt, detta i ett led att säkerställa en robust riskbild som är okänslig mot förändringar över tid.

Som tydliggörs i riskutredning medför föreslagna skyddsåtgärder tillsammans med tunnelarnas motståndskraft ett nästintill totalskydd för de byggnader som planeras ovan/intill Norra Länkens tunnelsystem. Endast mycket stora explosioner (över 1 ton TNT) utgör ett större hot för planerad bebyggelse ovan/intill Norra Länkens tunnelsystem. I jämförelse med om planläggning hade skett i det fria i enlighet med Länsstyrelsens rekommenderade skyddsåtgärder i form av skyddsavstånd, etc. tillskapas här en betydligt bättre risksituation för människor inom planerade byggnader.

Länsstyrelsen framförde under samrådet att man i stort delade riskutredningens slutsatser och inte fann några större frågetecken. Stadsbyggnadskontoret finner det därför något förvånansvärt att det i granskning uppkommit tveksamheter kring huruvida kommunen har visat att föreslagen markanvändning är lämplig för sitt ändamål.

Med hänsyn till inkomna synpunkter med önskemål om en tydligare redovisning av den totala riskbilden, har riskanalysen och planhandlingarna uppdateras med en kvantifierad samhällsriskbild för detaljplanen. Den kvantifierade samhällsriskbilden beaktar att olyckor kan ske såväl i det fria som i tunnelsystemet. Den samlade kvantifierade riskbilden beaktar även de potentiella risktillskott som följer av drivmedelstransport till drivmedelsstation belägen på Birger Jarlsgatan. Den samlade kvantifierade samhällsriskbilden indikerar att acceptabla risknivåer återfinns inom planområdet. Baserat på dessa resultat kan även konstateras att individrisknivåerna inom planområdet är acceptabla.

Utifrån inkomna yttranden har riskutredningen och planhandlingarna även uppdateras med en tydligare kvalitativ analys av förväntat riskbidrag som följd av eventuell omledning av farligt godstransport i de tillfällen då Norra länken är ur funktion och transporterna behöver framföras på omledningsvägnätet. Behovet av omledning av farligt gods kan primärt förväntas uppstå i samband med planerade nattavstängningar för drift och underhåll

som sker cirka en gång per månad. Baserat på detta samt att majoriteten av farligt gods (ca 90 %) kan förväntas framföras på dagtid, enligt Trafikkontorets kartläggningar, konstateras att det potentiella riskbidraget som följer av omledning inom planområdet är mycket litet. Sett till den täta befintliga stadsmiljö som återfinns idag kring omledningsvägnätet kan vidare konstateras att detaljplanens påverkan på den befintliga samhällsriskbilden är mycket begränsad.

Stadsbyggnadskontoret har sedan granskning gjort en generell översyn och förtydligande av skyddsbestämmelserna på plankartan så att de tillmötesgår framförda synpunkter avseende tveksamheter i huruvida föreslagen markanvändning är lämplig för sitt ändamål utifrån ett riskhanteringsperspektiv kopplat till Värtabanan, Uppsalavägen och kvarter 16.

Buller

Länsstyrelsen anser att kommunen inte har utformat och placerat bebyggelsen på ett sådant sätt att den skyddar boende från olägenhet kopplat till omgivningsbuller. Stadsbyggnadskontoret delar inte denna bedömning och vill framhäva att bebyggelsen är utformad och placerad för att så långt det är möjligt skydda från olägenheter kopplat till omgivningsbuller. Bullerutredningens beräknade bullervärden visar att 93 % av lägenheterna i detaljplanen klarar trafikbullerförordningens riktvärden utan särskilda skyddsåtgärder. Stadsbyggnadskontoret vill här också påpeka att bebyggelsens utformning och placering måste anpassas med hänsyn till en rad andra faktorer, såsom t.ex tillgänglighet och anpassning till befintlig stadsstruktur och omkringsliggande stadsmiljö, riksintressen, m.m. Kontoret bedömer att en struktur som är än mer optimerad för att hantera buller inte blir lämplig.

Vidare är ett av detaljplanens huvudsyften att skapa en levande stadsmiljö i Östra Hagastaden. Stadsbyggnadskontoret vill här framhålla vikten av att även möjliggöra för bostäder i syfte att skapa ett blandat innehåll som befolkar platsen på dygnets alla timmar, med ökad trygghet och en levande stadsmiljö som konsekvens. Samtliga kvarter inom planområdet är mer eller mindre bullerutsatta. Detaljplanen föreslår placering av kontor och hotell i områdets mest bullerutsatta lägen och bostäder föreslås i de kvarter, som ur ett helhetsperspektiv bedöms lämpligast för bostäder med sammantaget mycket goda boendekvaliteter.

Stadsbyggnadskontoret instämmer med Länsstyrelsen i att tekniska lösningar så som bullerdämpande åtgärder ska användas restriktivt, men bedömer det i detta fall vara motiverat med hänsyn till ovan. Bostadsbebyggelsen har efter granskning bearbetats så att antalet

lägenheter som erfordrar tekniska lösningar för att säkerställa att riktvärdena enligt trafikbullerförordningen uppnås har minskat. Kompletterande bestämmelser avseende bullerdämpande åtgärder införs på plankartan för att säkerställa de resterande bostädernas lämplighet för ändamålet.

Angående Länsstyrelsens synpunkter på förskolans utformning (inom kvarter 14) med hänsyn till ljudnivå på förskolegården vill stadsbyggnadskontoret påpeka att utformningen är en konsekvens av platsens förutsättningar inom Nationalstadsparken och närhet till Norra länkens tunnlar. Med hänsyn till detta och på grund av ljudbidrag från flera håll, långväga buller och reflektioner är det svårt att med rimliga åtgärder utforma bebyggelse för att ytterligare förbättra ljudmiljön. Vidare visar sig bullerskärmar få en förhållandevis liten effekt. Uppdaterad bullerutredning visar att omkring 40 % av förskolans gård klarar riktvärdet 50 dBA och på resterande delar beräknas nivåer lägre än 55 dBA. Stadsbyggnadskontoret anser att bullerutredningen visar på en för innerstaden relativt god ljudmiljö och att det finns goda möjligheter att planera skolgården så att rekommenderade riktvärden uppfylls.

Angående länsstyrelsens synpunkter på att riktvärden inte klaras för hela vårdboendets uteterrass inom kv 13 vill stadsbyggnadskontoret framhålla att beräkningar med enbart vägtrafik bättre motsvarar verklig ljudnivå de tider terrassen används. Endast ett tåg passerar (under 15-20 sek) dagtid, vilket bör kunna bortses ifrån. Utan tågpassager beräknas riktvärden klaras på i stort sett hela terrassen utan bullerskyddsåtgärder.

Stadsbyggnadskontoret vill påpeka att gjorda bullerberäkningar inte utgår från för låga trafikeringsantaganden och att kommunen förhåller sig till Trafikverkets basprognos för 2040. Detta förtydligas i planhandlingarna. För tydliggörande gällande använda trafiksiffror, se stadsbyggnadskontorets ställningstagande under *avsnitt Gator och trafik-Trafikförutsättningar - Kapacitet och prognos*.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att detaljplanen blir lämplig med avseende på människors hälsa i och med, kompletterande planbestämmelser för buller.

Buller Värtabanan

Staden och Trafikverket har efter granskning i en särskild arbetsgrupp gemensamt tagit fram dimensionerande värden för beräkning av årsdygnstrafik (ÅDT) på Värtabanan. Resultatet från ÅDT-beräkningen, som visar att ÅDT blir 5,2, ligger till grund för stadens uppdaterade bullerberäkningar.

Idrottsbuller

Idrottsförvaltningen är frågande avseende bullernivåerna från föreslagen idrottsplats. Stadsbyggnadskontoret framför att den föreslagna 7-spels fotbollsplan ligger ca 55 meter från närmsta bostadsfasad och då detaljplanen även ställer krav på fasadkonstruktioner och fönster med god ljudisolering för att erhålla tillräckligt hög ljudisolering mot helikopterbuller bedöms att en god ljudmiljö inomhus kan säkerställas även med avseende på idrottsbuller. Inom kvarter 13Ss slutna innegård finns även möjlighet att anlägga en gemensam uteplats avskärmad från eventuellt idrottsbuller.

Förorenad mark

Länsstyrelsen anser att plankartan bör förSES med en villkorsbestämmelse med krav på sanering innan bygglov/startbesked kan medges. Stadsbyggnadskontoret vill här framhålla att planbestämmelse om att markföroreningar ska vara åtgärdade innan startbesked kan ges används främst i planarbeten med komplicerade markföroreningssituationer, vilket det aktuella planområdet inte utgör. Stadsbyggnadskontoret menar att planhandlingarna och dess utredningsunderlag redovisar att markföroreningssituationen är hanterbar inom ramen för ordinarie lovgivning och tillsyn samt hanteras genom annan lagstiftning, förordning eller myndighetsskrift, varför föreslagen markanvändning anses lämplig. I aktuellt fall bedömer stadsbyggnadskontoret att den bestämmelse som länsstyrelsen efterfrågar skulle medföra en dubbelreglering och riskerar att i praktiken förhindra genomförandet av detaljplanen. Tillsynsmyndigheten (miljöförvaltningens företagsenhet) är inkopplad i detta ärende och för planområdet lämpliga åtgärdsnivåer kommer att tas fram inför kommande sanering.

Översvämningsrisk

Länsstyrelsen påtalar att kommunen redovisar åtgärder så som murar och kantsten för avledning av skyfallsflöden men att dessa lösningar inte är reglerade i planen.

Stadsbyggnadskontoret framhåller att Stockholms stad är huvudman över allmän plats och måste säkerställa att de åtgärder såsom höjdsättning av gata, låga murar och kantsten som är nödvändiga för avledning av skyfall anläggs. Utöver föreskriven markhöjd i särskilda lägen anser stadsbyggnadskontoret att det inte är lämpligt att detaljreglera allmän platsmark då det riskerar att omöjliggöra framtida nödvändiga anpassningar i samband med förändringar inom avrinningsområdet samt klimatförändringar och nederbörds mängder.

Risk för ras

Länsstyrelsen bedömer att redovisat underlag till planen inte visat att markens lämplighet är säkerställd med avseende risk för skred norr om kvarter 15.

Stadsbyggnadskontoret framför att avseende frågor rörande geotekniska risker har ny information framkommit (sedan tidigare genomförda stabilitetsberäkningar har geotekniska jordartsanalyser gjorts) som visar att tidigare bedömd silt-/lerjord inte förekommer norr om kvarter 15 där stödmur och slänt planeras. Detta innebär att stabiliteten inte är kritisk i området. Inom kvarter 15 kommer även den växellagrade lösa jorden att schaktas bort varför stabiliteten inte heller bedöms utgöra ett problem i detta läge. Planbeskrivningen tillförs denna information.

Miljö- och klimataspekter

Dagvatten

De övergripande åtgärder som kommer att genomföras för Brunnsviken, utanför aktuellt planområde, redovisas i Lokala åtgärdsprogrammet (LÅP) för Brunnsviken. Åtgärdsprogrammet har ett övergripande recipientperspektiv för att bedöma vilka åtgärder som gör störst miljönytta och är inte kopplat till en specifik detaljplan. Åtgärdsförslagen i Lokala åtgärdsprogrammet medför att Brunnsvikens förbättringsbehov gällande kadmium och fosfor uppnås och att miljökvalitetsnormen för respektive ämne klaras.

Enligt planförslaget sker rening av dagvatten enligt Stockholms stads åtgärdsnivå. Åtgärdsnivån är framtagen för att stadens recipienter ska följa miljökvalitetsnormerna. För trafikintensiva vägar föreslås dessutom ett ytterligare reningssteg i avsättningsmagasin.

Länsstyrelsen refererar i sitt yttrande till att planens beräknade ökning för fosfor är 38% och för kadmium 40%. Stadsbyggnadskontoret anser att det här är av vikt att se till den faktiska mängden, dvs 1 kg fosfor och 2 gram kadmium. I nämnt åtgärdsprogram tas åtgärder fram för att minska föroreningsbelastningen med 2000 kg fosfor och 1,3 kg kadmium. Utöver kommande åtgärdsförslag i Lokala åtgärdsprogrammet har staden även genomfört en fällning av fosfor i Brunnsviken (år 2019). En studie visar att fosforfällning även kan ge viss samfällning av kadmium (SLU m.fl. 2020). Fällningen motsvarade ca 1500 – 2000 kg fosfor. Samfällningen av kadmium är inte beräknad. Kadmium-belastningen beräknas öka med cirka 2 g per år med planens genomförande, vilket är cirka fem promille av den totala årliga belastningen. Den miljökvalitetsnorm för kadmium som överskrids mäts i sediment (µg/kg torrsvikt) och inte i halt i vattnet. Detta försvårar bedömningen om planen påverkar möjligheterna att uppfylla miljökvalitetsnormen för

kadmium. Dock bör det observeras att beräknad halt av löst kadmium i planområdets dagvatten understiger gränsvärdet för god status.

Länsstyrelsen, liksom Stockholms Stad samt Stockholm Vatten och Avfall, är positiv till duplicering av det äldre kombinerade VA-ledningsnätet. Cirka 18 000 ton vatten kommer att tillföras Brunnsviken efter rening, vatten som idag pumpas och leds till Henriksdals avloppsreningsverk. Brunnsviken återfår dessutom mer av sitt naturliga avrinningsområde. Utöver denna miljönytta så minskar bräddningarna från det kombinerade ledningsnätet i och med dupliceringen. Genomförandet av aktuell detaljplan är en förutsättning för att dupliceringen ska kunna genomföras men bygger också, liksom Lokala åtgärdsprogrammet, på en strategi som ser till helheten.

Idag bräddar avloppsvatten från det kombinerade avloppsledningsnätet till Brunnsviken vilket belastar denna med föroreningar. Den framtida bräddningen från den allmänna VA-anläggningen är komplex, och innefattar olika recipienter och reningsverk med fler samband än vad som omfattas av aktuellt planförslag. Därför är föroreningsbelastningen till Brunnsviken inte kvantifierad i utredningen. Dupliceringen inom planområdet gör dock att orenat spillvatten från planområdet inte kommer brädda till Brunnsviken framöver, vilket således medför en minskad belastning. Planens nettoökning av fosfor och kadmium är följaktligen mindre än den som redovisats i utredningen.

Planens påverkan bedöms sammantaget inte äventyra möjligheten att uppnå MKN till följd av de åtgärdsförslag som detaljplaneförslaget medför, den duplicering som planen möjliggör samt de åtgärder som presenteras i Lokala åtgärdsprogrammet för Brunnsviken.

I övrigt kommer mindre redaktionella justeringar av dagvattenutredningen att göras till följd av inkomna synpunkter.

Övriga frågor

Planbestämmelser

Eugeniaterassen och yta för avluftstorn inom gatumark för Eugeniavägen utgår från planen för Östra Hagastaden inför antagande. Samt har mindre korrigering av höjdbestämmelse inom kvarter 10 och 11, samt en mindre sänkning av höghuset i kvarter 12 har gjorts sedan granskning.

Synpunkt framförd av Regionen gällande plankartans bestämmelse P2 inom Eugeniaterassen är inaktuell då Eugeniaterassen utgår

från planen för Östra Hagastaden. Terrassen får en ny utformning inom ramen för gällande plan för Eugeniavägen och Hagaplan, och parkering bedöms inte längre vara ett aktuellt behov.

Beträffande Lantmäterimyndighetens synpunkter kopplat till utfartförbud i plangräns, byggrätt direkt mot parkmark och utformning av användning Q, bedömer stadsbyggnadskontoret det rimligt att justera plankartan för att undvika utfartsförbud i plangräns, men gällande byggrätt direkt mot parkmark vid Bellmansterrassen bedömer stadsbyggnadskontoret att parkmark är prioriterat och föranleder således ingen ändring av detaljplaneförslaget. Användning Q syftar till att skydda tullhusens kulturhistoriska värde varför stadsbyggnadskontoret bedömer att användningen i kombination med skydd- och varsamhetsbestämmelser fortsatt är en lämplig reglering med skydd för tullhusen.

Vad beträffar Ellevios önskemål om precisering av planens E-områden med elnätstation, gör stadsbyggnadskontoret bedömningen att detta inte är motiverat samt att den generella beteckningen Teknisk anläggning medför en flexibilitet i användning.

Idrottsförvaltningens efterfrågar förtydligande i plankartan kring vart idrottshallen inom kvarter 14 inryms. Stadsbyggnadskontoret meddelar att området på plankartan, markerat med SR1C1, innefattar idrottshall, skola samt centrumändamål mot omgivande allmän plats och anses tillräckligt tydlig och flexibel för planens genomförande.

I övrigt har mindre text- och bildkorrigeringar av planhandlingarna inklusive gestaltungsprogrammet gjorts i linje med inkomna önskemål om förtydliganden.

Se även stadsbyggnadskontorets ställningstagande under avsnitt *Kulturmiljö, Trafikverkets anläggningar, Plats, park och grönsstruktur, Teknisk försörjning, Hälsa och säkerhet/Risk samt Buller*.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på en utveckling i enlighet med planförslaget som innebär att planerna för stadsutvecklingsområdet Hagastaden kan fullföljas. Planförslaget innebär en omfattande förändring av dagens ogästvänliga område då det omvandlas från att helt domineras av stora trafikanläggningar till en levande stadsmiljö med ett omhändertaget möte med Nationalstadsparken samt med

starkare och tryggare kopplingar mellan staden och parken. En ny effektiv, stadsmässig trafikstruktur och en tät stadsbebyggelse med den nya Tullhusplatsen avslutar Hagastadens nya årsring till Stockholms innerstad i öster och skapar en värdig entré till Stockholm norrifrån.

Detaljplanearbetet för Östra Hagastaden är en integrerad men också parallell del av den pågående stadsutvecklingen av Hagastaden, som bl.a. innebär löpande och omfattande projekt för utbyggnad av infrastruktur och ombyggnad av trafikanläggningar. Att staden kan växa med en relativt tät stadsbebyggelse är en viktig förutsättning för genomförandet av Östra Hagastaden.

Stadsbyggnadskontoret bedömer i frågan om vilka intressen som ska prioriteras, att planförslaget fortsatt innebär en rimlig avvägning mellan behoven av allmänna platser/park, idrottsanläggningar, skola, bostäder och arbetsplatser, med hänsyn till platsens förutsättningar och detaljplanens genomförbarhet.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att de ändringar efter granskning som föreslås i plankartan är av sådan karaktär att ytterligare granskning av planförslaget inte är nödvändig och i enlighet med detaljplanens syfte samt saknar allmänt intresse.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner redovisningen av granskningen, förslaget till detaljplan samt att förslaget till detaljplan överlämnas till kommunfullmäktige för antagande.

Maria Sahlstrand
planchef

Magnus Bäckström
stadsplanerare